

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (τρίτο τμήμα)
της 15ης Σεπτεμβρίου 1998 *

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις T-180/96 και T-181/96,

Mediocruso — Estabelecimento de ensino particular, Ld.^a, εταιρία πορτογαλικού δικαίου, με έδρα τη Λισαβόνα, εκπροσωπούμενη από τους Carlos Botelho Moniz και Paulo Moura Pinheiro, δικηγόρους Λισαβόνας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο Aloyse May, 31, Grand-rue,

προσφεύγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τη Maria Teresa Figueira και τον Knut Simonsson, μέλη της Νομικής Υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Carlos Gómez de la Cruz, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση ακυρώσεως, αφενός, της αποφάσεως C (96) 1185 της Επιτροπής, της 14ης Αυγούστου 1996, περί μειώσεως της χρηματοδο-

* Γλώσσα διαδικασιάς: η πορτογαλική.

τικής συνδρομής που χορηγήθηκε με την απόφαση C (89) 0570 της 22ας Μαρτίου 1989, και, αφετέρου, της αποφάσεως C (96) 1186 της Επιτροπής, της 14ης Αυγούστου 1996, περί μειώσεως της συνδρομής που χορηγήθηκε με την απόφαση C (89) 0570 της 22ας Μαρτίου 1989,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τη V. Tiili, Πρόεδρο, και τους C. P. Briët και A. Rotocki, δικαστές,

γραμματέας: B. Pastor, κυρία υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 11ης Ιουνίου 1998,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Κανονιστικό πλαίσιο

- ¹ Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 2, στοιχείο α', της αποφάσεως 83/516/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Οκτωβρίου 1983, για την αποστολή του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΕ L 289, σ. 38, στο εξής: απόφαση 83/516), το ταμείο

αυτό συμμετέχει στη χρηματοδότηση προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης και επαγγελματικού προσανατολισμού. Το άρθρο 2, παράγραφος 2, της αποφάσεως αυτής διευκρινίζει ότι τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη εγγυώνται το αίσιο πέρας των προγραμμάτων.

- 2 Το άρθρο 1 του κανονισμού (ΕΟΚ) 2950/83 του Συμβουλίου, της 17ης Οκτωβρίου 1983, για την εφαρμογή της αποφάσεως 83/516 (ΕΕ L 289, σ. 1, στο εξής: κανονισμός 2950/83), απαριθμεί τις δαπάνες για τις οποίες μπορεί να χορηγηθεί συνδρομή του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (στο εξής: ΕΚΤ).
- 3 Κατά το άρθρο 5, παράγραφος 1, του κανονισμού 2950/83, η έγκριση από το ΕΚΤ μιας αιτήσεως χρηματοδοτήσεως συνεπάγεται την προκαταβολή του 50 % της συνδρομής κατά την ημερομηνία που έχει προβλεφθεί για την έναρξη των προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης. Κατά την παράγραφο 4 της ίδιας αυτής διατάξεως, οι αιτήσεις για την καταβολή του υπολοίπου περιέχουν λεπτομερή έκθεση για το περιεχόμενο, τα αποτελέσματα και τις χρηματοδοτικές πλευρές του σχετικού προγράμματος, ενώ το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος βεβαιώνει το υποστατό και τη λογιστική ακρίβεια των στοιχείων που περιέχουν οι αιτήσεις αυτές.
- 4 Κατά το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 2950/83, όταν η συνδρομή του ΕΚΤ δεν χρησιμοποιείται σύμφωνα με τους όρους που καθορίζει η εγκριτική απόφαση, η Επιτροπή μπορεί να αναστείλει, να μειώσει ή να καταργήσει τη συνδρομή αυτή, αφού δώσει στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος την ευκαιρία να υποβάλει τις παρατηρήσεις του. Η παράγραφος 2 του άρθρου αυτού ορίζει ότι τα καταβληθέντα ποσά που δεν χρησιμοποιήθηκαν σύμφωνα με τους όρους που καθορίζει η εγκριτική απόφαση αναζητούνται.
- 5 Το άρθρο 6, παράγραφος 1, της αποφάσεως 83/673/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 22ας Δεκεμβρίου 1983, για τη διαχείριση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ) (ΕΕ L 377, σ. 1, στο εξής: απόφαση 83/673), διευκρινίζει ότι οι αιτήσεις των κρατών μελών για πληρωμή πρέπει να υποβάλλονται στην Επιτροπή μέσα σε δέκα μήνες μετά την ημερομηνία ολοκληρώσεως των προγραμμάτων. Αποκλείεται η πληρωμή της συνδρομής για την οποία η σχετική αίτηση υποβάλλεται μετά την εκπνοή της προθεσμίας αυτής.

- 6 Τέλος, βάσει του άρθρου 7 της ίδιας απόφασης, όταν η διαχείριση προγράμματος για το οποίο χορηγήθηκε συνδρομή αποτελεί το αντικείμενο έρευνας λόγω εικαζομένων παρατυπιών, το κράτος μέλος ειδοποιεί αμελλητί την Επιτροπή.

Ιστορικό της διαφοράς και διαδικασία

- 7 Η προσφεύγουσα είναι εμπορική εταιρία με κύρια δραστηριότητα τη διοργάνωση μαθημάτων επαγγελματικής καταρτίσεως και τεχνικής ειδικεύσεως.
- 8 Το 1988 το Departamento para os Assuntos do Fundo Social Europeu (υπηρεσία υποθέσεων του ΕΚΤ, στο εξής: DAFSE) υπέβαλε υπέρ της προσφεύγουσας στις υπηρεσίες του ΕΚΤ διάφορες αιτήσεις χορηγήσεως χρηματοδοτικής συνδρομής για ορισμένα σχέδια επαγγελματικής καταρτίσεως για το οικονομικό έτος 1989.
- 9 Το πρώτο σχέδιο για το οποίο ζητήθηκε χρηματοδοτική συνδρομή πρωτοκολλήθηκε με τον αριθμό φακέλου 890583 P1 (στο εξής: πρώτος φάκελος) και αποτελεί το αντικείμενο της προσφυγής στην υπόθεση Τ-180/96. Το δεύτερο σχέδιο πρωτοκολλήθηκε με τον αριθμό φακέλου 890588 P1 (στο εξής: δεύτερος φάκελος) και αποτελεί το αντικείμενο της προσφυγής στην υπόθεση Τ-181/96.
- 10 Ο πρώτος φάκελος αφορά αίτηση χρηματοδοτικής συνδρομής με σκοπό τη διοργάνωση προγράμματος επιμορφώσεως τεχνικών στον τομέα του ενισχυμένου με ίνες υαλοβάμβακα πολυεστέρα, τεχνικών ειδικευμένων στις αυτόματες ηλεκτρικές συσκευές και τεχνικών μάρκετινγκ και διαφημίσεως, στο οποίο επρόκειτο αρχικά να μετάσχουν 30 άτομα. Αφορούσε ποσό 9 592 058 πορτογαλικών εσκούδων (ESC). Αιτήσεϊ του DAFSE, ο αριθμός των συμμετεχόντων μειώθηκε σε 23.

- 11 Αυτός ο πρώτος φάκελος, κατόπιν της ως άνω αλλαγής, εγκρίθηκε «σύμφωνα με την κοινοποίηση που περιλαμβάνεται σε παράρτημα» με απόφαση της Επιτροπής, κοινοποιηθείσα στην προσφεύγουσα με έγγραφο του DAFSE της 10ης Απριλίου 1989 (αριθ. 8149). Η απόφαση όριζε το ποσό της συνδρομής του ΕΚΤ σε 7 468 207 ESC. Το Πορτογαλικό Δημόσιο ανέλαβε την υποχρέωση να χορηγήσει για το εν λόγω σχέδιο χρηματοδότηση ύψους 6 110 351 ESC μέσω του Orçamento da Segurança Social/Instituto de Gestão Financeira da Segurança Social (στο εξής: OSS/IGFSS).
- 12 Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 5, παράγραφος 1, του κανονισμού 2950/83, τον Αύγουστο του 1989 η προσφεύγουσα έλαβε προκαταβολή ίση προς το 50 % της χορηγούμενης από το ΕΚΤ χρηματοδοτικής συνδρομής, καθώς και της χορηγούμενης από το OSS/IGFSS, ήτοι, αντιστοίχως, 3 734 103 ESC και 3 055 175 ESC.
- 13 Ο δεύτερος φάκελος αφορά αίτηση χορηγήσεως συνδρομής με σκοπό την υλοποίηση δύο προγραμμάτων καταρτίσεως τεχνικών εμπορικών μεθόδων και διαφημίσεως και τεχνικών διαφημίσεως και γραφικών τεχνών, στα οποία επρόκειτο αρχικά να μετάσχουν 22 άτομα. Αφορούσε ποσό 8 627 355 ESC. Αιτήσεως του DAFSE, ο αριθμός των συμμετεχόντων μειώθηκε σε 17.
- 14 Ο δεύτερος φάκελος, κατόπιν της ως άνω αλλαγής, εγκρίθηκε «σύμφωνα με την κοινοποίηση που περιλαμβάνεται σε παράρτημα» με απόφαση της Επιτροπής, κοινοποιηθείσα στην προσφεύγουσα με έγγραφο του DAFSE της 10ης Απριλίου 1989 (αριθ. 8154). Η απόφαση όριζε το ποσό της συνδρομής του ΕΚΤ σε 6 890 635 ESC. Το Πορτογαλικό Δημόσιο ανέλαβε την υποχρέωση να χορηγήσει για το εν λόγω σχέδιο χρηματοδότηση ύψους 5 637 792 ESC μέσω του OSS/IGFSS.
- 15 Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 5, παράγραφος 1, του κανονισμού 2950/83, τον Αύγουστο του 1989 η προσφεύγουσα έλαβε προκαταβολή ίση προς το 50 % της χορηγούμενης από το ΕΚΤ χρηματοδοτικής συνδρομής, καθώς και της χορηγούμενης από το OSS/IGFSS, ήτοι, αντιστοίχως, 3 445 317 ESC και 2 818 896 ESC.

- 16 Τα προβλεπόμενα στους δύο φακέλους προγράμματα καταρτίσεως υλοποιήθηκαν στο διάστημα μεταξύ Ιουλίου και Δεκεμβρίου 1989.
- 17 Μετά την ολοκλήρωση των ως άνω προγραμμάτων καταρτίσεως, το συνολικό κόστος των οποίων ήταν μικρότερο από το προβλεπόμενο στα σχέδια, η προσφεύγουσα υπέβαλε στο DAFSE αίτηση πληρωμής του υπολοίπου για κάθε έναν από τους δύο φακέλους. Ζήτησε την καταβολή 3 337 539 ESC για τον πρώτο φάκελο και 3 286 799 ESC για τον δεύτερο.
- 18 Από τις αιτήσεις αυτές προκύπτει ότι ο αριθμός των ατόμων που περάτωσαν τα προγράμματα καταρτίσεως ήταν δεκαπέντε για το πρώτο και δώδεκα για το δεύτερο πρόγραμμα.
- 19 Με έγγραφο της 10ης Απριλίου 1990, κοινό και για τους δύο φακέλους, το DAFSE ανακοίνωσε στην προσφεύγουσα ότι «επρόκειτο να αναστείλει τις εντολές πληρωμής (...) προβαίνοντας ενδεχομένως σε διορθώσεις όσον αφορά το υπόλοιπο, μετά τους οικονομικούς ελέγχους που θα αφορούν την εκτέλεση των προγραμμάτων καταρτίσεως τα οποία διοργάνωσε [η προσφεύγουσα] στο πλαίσιο των εν λόγω φακέλων».
- 20 Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 5, παράγραφος 4, του κανονισμού 2950/83, στις 30 Οκτωβρίου 1990 οι πορτογαλικές αρχές πιστοποίησαν το υποστατό και τη λογιστική ακρίβεια των αιτήσεων πληρωμής του υπολοίπου τις οποίες υπέβαλε η προσφεύγουσα σχετικά με τους δύο φακέλους. Εντούτοις, με τα έγγραφα με τα οποία γνωστοποίησε τις αιτήσεις αυτές στην Επιτροπή, το DAFSE της ανέφερε ότι η πιστοποίηση των περιλαμβανομένων στις αιτήσεις αυτές ενδείξεων εξητάτο από οικονομικό έλεγχο ο οποίος επρόκειτο να διενεργηθεί.
- 21 Με όμοια έγγραφα της 25ης Ιανουαρίου 1991, το DAFSE γνωστοποίησε στην προσφεύγουσα ότι ανατέθηκε στην εταιρία διενέργειας οικονομικών ελέγχων Audite η διενέργεια ελέγχου του υποστατού και της λογιστικής ακριβείας των σχετικών στοιχείων των ως άνω δύο φακέλων.

- 22 Στις 28 Ιανουαρίου 1991 το DAFSE απέστειλε στην προσφεύγουσα έγγραφο με τη διευκρίνιση ότι η τελική απόφαση του DAFSE επί των δύο αυτών φακέλων θα εξηρατάτο από τα αποτελέσματα του εν λόγω οικονομικού ελέγχου.
- 23 Στις 20 Φεβρουαρίου 1991 η εταιρία Audite υπέβαλε στο DAFSE δύο εκθέσεις οικονομικού ελέγχου, ήτοι μια έκθεση για κάθε φάκελο.
- 24 Στη συνέχεια, η προσφεύγουσα, το DAFSE και εκπρόσωποι της εταιρίας Audite μετέσχαν σε σύσκεψη στις 10 Σεπτεμβρίου 1991 για να συζητήσουν τους δύο ως άνω φακέλους.
- 25 Στις 11 Σεπτεμβρίου 1991 το DAFSE απέστειλε στην προσφεύγουσα έγγραφο με το οποίο την πληροφόρησε για τα αποτελέσματα του διενεργηθέντος ελέγχου. Το DAFSE της ζήτησε επίσης να επιστρέψει τα ποσά για τα οποία δεν ενέκρινε τις σχετικές πληρωμές. Η προσφεύγουσα αμφισβήτησε αμέσως τη νομιμότητα της πράξεως αυτής ενώπιον των πορτογαλικών διοικητικών δικαστηρίων. Αντιθέτως, δεν πληροφόρησε το DAFSE, με χωριστό έγγραφο, για τις αντιρρήσεις που είχε έναντι της μειώσεως των χρηματοδοτικών συνδρομών που της ανακοινώθηκαν με αυτό το έγγραφο της 11ης Σεπτεμβρίου 1991.
- 26 Στη συνέχεια, το DAFSE ανέμεινε την έκβαση της προσφυγής που άσκησε η προσφεύγουσα κατά του από 11 Σεπτεμβρίου 1991 εγγράφου μέχρι τις 22 Σεπτεμβρίου 1995.
- 27 Με έγγραφο της 22ας Σεπτεμβρίου 1995, το DAFSE ανακοίνωσε στην Επιτροπή τα αποτελέσματα του διενεργηθέντος το 1991 οικονομικού ελέγχου και, κατά συνέπεια, της υπέβαλε τις αιτήσεις καταβολής του υπολοίπου, διορθωμένες σύμφωνα με τα αποτελέσματα του εν λόγω ελέγχου.

- 28 Στις 6 Μαρτίου 1996 το DAFSE ανακοίνωσε στην προσφεύγουσα ότι η Επιτροπή έλαβε την απόφασή της επί των δύο αιτήσεων καταβολής του υπολοίπου και επιβεβαίωσε τα αποτελέσματα του οικονομικού ελέγχου που της είχαν ήδη γνωστοποιηθεί στις 11 Σεπτεμβρίου 1991.
- 29 Στις 4 Απριλίου 1996 η προσφεύγουσα ζήτησε από το DAFSE αντίγραφο των αποφάσεων της Επιτροπής. Ζήτησε επίσης να μελετήσει τον διοικητικό φάκελο του ΕΚΤ. Στις 24 Απριλίου 1996 παρασχέθηκε στην προσφεύγουσα η δυνατότητα να μελετήσει τον εν λόγω διοικητικό φάκελο, στον οποίο αυτή διαπίστωσε ότι δεν υφίσταντο άλλες ενέχουσες τον χαρακτήρα αποφάσεως πράξεις πέρα από τα χρεωστικά σημειώματα της Επιτροπής με τα οποία καθορίζονταν τα ποσά τα οποία η προσφεύγουσα έπρεπε να επιστρέψει στο πλαίσιο των εν λόγω δύο φακέλων.
- 30 Τότε η προσφεύγουσα άσκησε κατά των δύο αυτών πράξεων προσφυγές ενώπιον του Πρωτοδικείου, οι οποίες πρωτοκολλήθηκαν με τους αριθμούς T-70/96 και T-72/96. Εντούτοις, η Επιτροπή ανακάλεσε με δική της πρωτοβουλία τις δύο αυτές πράξεις και τις αντικατέστησε με τις δύο αποφάσεις της 14ης Αυγούστου 1996, οι οποίες αποτελούν το αντικείμενο της παρούσας προσφυγής. Κατά συνέπεια, ο Πρόεδρος του δευτέρου τμήματος διέγραψε τις υποθέσεις T-70/96 και T-72/96 από το Πρωτόκολλο του Πρωτοδικείου και καταδίκασε την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα με διατάξεις της 12ης Νοεμβρίου 1996.
- 31 Στις 14 Αυγούστου 1996 η Επιτροπή έλαβε την απόφαση C (96) 1185, σχετικά με τον πρώτο φάκελο. Η απόφαση αυτή κοινοποιήθηκε στην προσφεύγουσα από το DAFSE στις 20 Σεπτεμβρίου 1996.
- 32 Η ως άνω απόφαση έχει ως εξής:

«(...) δεδομένου ότι η Πορτογαλική Κυβέρνηση υπέβαλε στην Επιτροπή στις 30 Οκτωβρίου 1990 αίτηση καταβολής υπολοίπου, ανερχομένου σε 3 337 532 ESC, και πιστοποίησε το υποστατό και τη λογιστική ακρίβεια της αιτήσεως αυτής, σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 4, του κανονισμού 2950/83·

δεδομένου ότι το κράτος μέλος, αφού ανακάλυψε διάφορες παρατυπίες στην εκτέλεση των χρηματοδοτούμενων από το ΕΚΤ προγραμμάτων, αποφάσισε να επανεξετάσει ορισμένους φακέλους, αφού ειδοποίησε σχετικά την Επιτροπή, και ότι, στο πλαίσιο αυτό, κατόπιν της επανεξετάσεως της αιτήσεως καταβολής του υπολοίπου του φακέλου υπ' αριθ. 890583 P1 βάσει λογιστικού ελέγχου σχετικά με το πρόγραμμα αυτό, ένα μέρος των δαπανών που υπέβαλε η Mediocurso (...) δεν μπορεί να γίνει δεκτό για τους λόγους που εκτίθενται στο έγγραφο υπ' αριθ. 10992 της 22ας Σεπτεμβρίου 1995, το οποίο απέστειλε το κράτος μέλος·

δεδομένου ότι το κράτος μέλος κοινοποίησε στη Mediocurso (...) τα αποτελέσματα ελέγχου διενεργηθέντος από την επιφορτισμένη με τον σχετικό οικονομικό έλεγχο επιχείρηση (έγγραφο υπ' αριθ. 8739 της 11ης Σεπτεμβρίου 1991) και ότι η Mediocurso (...) δεν υπέβαλε παρατηρήσεις·

δεδομένου ότι, από το συνολικό ποσό της εγκεκριμένης από την Επιτροπή χρηματοδοτικής συνδρομής για τον φάκελο υπ' αριθ. 890583 P1, ανερχόμενο σε 7 468 207 ESC, η Mediocurso δεν χρησιμοποίησε ποσό 396 572 ESC (...) και ότι η Επιτροπή θεωρεί ότι ορισμένες δαπάνες που υπέβαλε η Mediocurso (...) δεν πληρούν τους καθοριζόμενους με την απόφαση περί εγκρίσεως όρους, οπότε η χρηματοδοτική συνδρομή πρέπει να μειωθεί ακόμη κατά 4 819 741 ESC, οπότε η συνδρομή του ΕΚΤ πρέπει να καθοριστεί σε 2 251 894 ESC για τους λόγους οι οποίοι εκτίθενται στην:

- έκθεση ελέγχου που πραγματοποίησε η επιφορτισμένη με τον έλεγχο αυτό επιχείρηση και στο
- έγγραφο υπ' αριθ. 10992 του DAFSE της 22ας Σεπτεμβρίου 1995 και στα παραρτήματά του·

(...).

Έλαβε την παρούσα απόφαση:

Άρθρο 1

Η ύψους 7 468 207 ESC χρηματοδοτική συνδρομή του ΕΚΤ που χορηγήθηκε στη Mediocurso (...) με την από 22 Μαρτίου 1989 απόφαση C (89) 0570 της Επιτροπής μειώνεται σε 2 251 894 ESC.

Άρθρο 2

Πρέπει να επιστραφεί στην Επιτροπή ποσό 1 482 209 ESC (...).»

- 33 Στις 14 Αυγούστου 1996 η Επιτροπή έλαβε επίσης την απόφαση C (96) 1186, σχετική με τον δεύτερο φάκελο. Η απόφαση αυτή είναι στην ουσία ταυτόσημη με τη σχετική με τον πρώτο φάκελο απόφαση. Κοινοποιήθηκε στην προσφεύγουσα από το DAFSE στις 20 Σεπτεμβρίου 1996.
- 34 Το διατακτικό της αποφάσεως αυτής έχει ως εξής:

«Άρθρο 1

Η ύψους 6 890 635 ESC χρηματοδοτική συνδρομή του ΕΚΤ που χορηγήθηκε στη Mediocurso (...) με την από 22 Μαρτίου 1989 απόφαση C (89) 0570 της Επιτροπής μειώνεται σε 2 174 072 ESC.

Άρθρο 2

Πρέπει να επιστραφεί στην Επιτροπή ποσό 1 271 245 ESC (...).»

- 35 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 14 Νοεμβρίου 1996, η προσφεύγουσα άσκησε προσφυγή ακυρώσεως κατά της αποφάσεως της Επιτροπής της 14ης Αυγούστου 1996 σχετικά με τον πρώτο φάκελο, η οποία πρωτοκολλήθηκε με τον αριθμό T-180/96.
- 36 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 14 Νοεμβρίου 1996, η προσφεύγουσα άσκησε επίσης προσφυγή ακυρώσεως κατά της αποφάσεως της Επιτροπής της 14ης Αυγούστου 1996 σχετικά με τον δεύτερο φάκελο, η οποία πρωτοκολλήθηκε με τον αριθμό T-181/96.
- 37 Με έγγραφο της 24ης Μαρτίου 1998 οι διάδικοι κλήθηκαν να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους σχετικά με την ένωση και συνεκδίκαση των υποθέσεων T-180/96 και T-181/96. Δήλωσαν ότι δεν έχουν αντίρρηση προς τούτο. Κατά συνέπεια, πρέπει να συνεκδικασθούν οι υποθέσεις T-180/96 και T-181/96 προς έκδοση κοινής αποφάσεως, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 50 του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου.
- 38 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (τρίτο τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων. Εντούτοις, στο πλαίσιο των μέτρων οργάνωσης της διαδικασίας, κάλεσε τους διαδίκους να απαντήσουν γραπτώς σε ορισμένες ερωτήσεις. Οι διάδικοι ανταποκρίθηκαν στις προσκλήσεις αυτές.
- 39 Οι διάδικοι ανέπτυξαν τις παρατηρήσεις τους και απάντησαν στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά τη δημόσια συνεδρίαση της 11ης Ιουνίου 1998.

Αιτήματα των διαδίκων

Στην υπόθεση Τ-180/96

- 40 Η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:
- να διατάξει την κατάθεση στον φάκελο της υποθέσεως, αφενός, του διοικητικού φακέλου της Επιτροπής και, αφετέρου, του φακέλου του DAFSE·
  - να ακυρώσει την απόφαση C (96) 1185 της Επιτροπής, της 14ης Αυγούστου 1996·
  - να καταδικάσει την καθής στα δικαστικά έξοδα.

- 41 Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:
- να απορρίψει την προσφυγή ως αβάσιμη·
  - να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Στην υπόθεση Τ-181/96

- 42 Η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:
- να διατάξει την κατάθεση στον φάκελο της υποθέσεως, αφενός, του διοικητικού φακέλου της Επιτροπής και, αφετέρου, του φακέλου του DAFSE·

— να ακυρώσει την απόφαση C (96) 1186 της Επιτροπής, της 14ης Αυγούστου 1996.

— να καταδικάσει την καθής στα δικαστικά έξοδα.

43 Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει την προσφυγή ως αβάσιμη.

— να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Επί της ουσίας

44 Σε κάθε μία από τις δύο υποθέσεις, η προσφεύγουσα προβάλλει πέντε λόγους ακυρώσεως:

— ο πρώτος στηρίζεται σε προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας της προσφεύγουσας.

— ο δεύτερος στηρίζεται στο γεγονός ότι η καθής δεν έλαβε τις αποφάσεις της εντός εύλογης προθεσμίας.

— ο τρίτος στηρίζεται σε παράβαση του άρθρου 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 2950/83, καθόσον δεν δόθηκε η δυνατότητα στο Πορτογαλικό Δημόσιο να υποβάλει τις παρατηρήσεις του πριν από την έκδοση των προσβαλλόμενων αποφάσεων.

— ο τέταρτος στηρίζεται σε παραβίαση των αρχών της ασφαλείας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, καθόσον οι προσβαλλόμενες αποφάσεις αντιβαίνουν προς την προηγούμενη πιστοποίηση των ενδείξεων που περιλαμβάνονται στις αιτήσεις καταβολής του υπολοίπου.

- ο πέμπτος στηρίζεται σε παράβαση της υποχρέωσης αιτιολογήσεως, σε παραβίαση ορισμένων γενικών αρχών του δικαίου και σε ορισμένα σφάλματα εκτιμήσεως των πραγματικών περιστατικών.

Επί του πρώτου λόγου, που στηρίζεται σε προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας της προσφεύγουσας

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

- 45 Η προσφεύγουσα θεωρεί, πρώτον, ότι η Επιτροπή δεν της παρέσχε τη δυνατότητα να εκφράσει την άποψή της επί των μειώσεων των σχετικών χρηματοδοτικών συνδρομών. Όμως ο σεβασμός των δικαιωμάτων άμυνας στο πλαίσιο οποιασδήποτε διαδικασίας ικανής να καταλήξει σε βλαπτική πράξη συνιστά θεμελιώδη αρχή του κοινοτικού δικαίου (απόφαση του Πρωτοδικείου της 6ης Δεκεμβρίου 1994, Τ-450/93, Lisrestal κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. II-1177, σκέψη 42). Η αρχή αυτή έχει ιδιαίτερη σημασία σε περίπτωση όπως αυτή της υπό κρίση υποθέσεως, στην οποία οι προσβαλλόμενες αποφάσεις μειώνουν μια αρχικώς εγκριθείσα χρηματοδοτική συνδρομή (απόφαση του Δικαστηρίου της 4ης Ιουνίου 1992, C-189/90, Cîrpeke κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. I-3573, σκέψεις 16 έως 18).
- 46 Υπενθυμίζει ότι, βάσει του άρθρου 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 2950/83, η Επιτροπή μπορεί να αναστέλλει, να μειώνει ή να καταργεί χρηματοδοτική συνδρομή του ΕΚΤ. Συνεπώς, η ίδια η Επιτροπή όφειλε να φροντίσει να ακούσει την άποψη της προσφεύγουσας πριν από την έκδοση των προσβαλλόμενων αποφάσεων.
- 47 Δέχεται ότι μπορούσε να εκφράσει την άποψή της ενώπιον άλλης αρχής, του DAFSE, πριν η Επιτροπή λάβει προκαταρκτική θέση. Ωστόσο, μια τέτοια προηγούμενη ακρόαση δεν θα είχε χρησιμότητα παρά μόνον αν το περιεχόμενό της περιήρχετο σε γνώση της Επιτροπής, πράγμα το οποίο δεν συνέβη εν προκειμένω.

- 48 Η Επιτροπή διατείνεται ότι, δεδομένου ότι η προσφεύγουσα είχε τη δυνατότητα να υποβάλει τις παρατηρήσεις της εγγράφως το 1991 μετά την εκ μέρους του DAFSE ανακοίνωση των αποτελεσμάτων του οικονομικού ελέγχου, καθώς και κατά τη διάρκεια των διαφόρων συσκέψεων με το DAFSE, πρέπει να θεωρηθεί ότι η προσφεύγουσα ήταν σε θέση να καταστήσει λυσιτελώς γνωστή την άποψή της επί των σκοπούμενων μειώσεων των χρηματοδοτικών συνδρομών, σύμφωνα με την προαναφερθείσα απόφαση Lisrestal κ.λπ. κατά Επιτροπής (σκέψη 49).

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 49 Κατά πάγια νομολογία, τα δικαιώματα άμυνας των δικαιούχων χρηματοδοτικής συνδρομής του ΕΚΤ πρέπει να γίνονται σεβαστά όταν η Επιτροπή μειώνει μια τέτοια συνδρομή (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση του Δικαστηρίου της 24ης Οκτωβρίου 1996, C-32/95 P, Επιτροπή κατά Lisrestal κ.λπ., Συλλογή 1996, σ. I-5373, σκέψεις 21 έως 44).
- 50 Εξάλλου, πρέπει να σημειωθεί ότι το Πρωτοδικείο δέχθηκε, με την προαναφερθείσα απόφαση Lisrestal κ.λπ. κατά Επιτροπής (σκέψη 49), χωρίς το Δικαστήριο να αναιρέσει την απόφασή του επ' αυτού με την προαναφερθείσα απόφαση της 24ης Οκτωβρίου 1996, Επιτροπή κατά Lisrestal κ.λπ., ότι η Επιτροπή, η οποία αναλαμβάνει μόνη, έναντι των δικαιούχων χρηματοδοτικής συνδρομής εκ μέρους του ΕΚΤ, τη νομική ευθύνη των αποφάσεων περί μειώσεως μιας τέτοιας συνδρομής, δεν μπορεί να εκδίδει τέτοιες αποφάσεις χωρίς να παρέχει προηγουμένως στον ως άνω δικαιούχο την ευκαιρία να γνωστοποιήσει λυσιτελώς την άποψή του σχετικά με τη σχεδιαζόμενη μείωση ή χωρίς να έχει βεβαιωθεί ότι αυτός είχε μια τέτοια δυνατότητα.
- 51 Η προσφεύγουσα δέχθηκε, στο πλαίσιο τόσο των αιτημάτων της όσο και της απαντήσεως στη γραπτή ερώτηση του Πρωτοδικείου, ότι εξέφρασε την άποψή της ενώπιον του DAFSE πριν από την έκδοση του εγγράφου της 11ης Σεπτεμβρίου 1991. Στο έγγραφο αυτό, το DAFSE δεν έλαβε υπόψη έναντι της προσφεύγουσας το σύνολο των παρατηρήσεων που υπέβαλε σχετικά με τις σκοπούμενες μειώσεις.

- 52 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η προσφεύγουσα δεν υπέβαλε ρητά παρατηρήσεις επί του εγγράφου αυτού, όπως ορθώς σημειώνουν οι προσβαλλόμενες αποφάσεις. Πράγματι, η προσφεύγουσα περιορίστηκε στην άσκηση προσφυγής κατά του εν λόγω εγγράφου ενώπιον των πορτογαλικών διοικητικών δικαστηρίων. Όμως, στην υπό κρίση υπόθεση, η προσφεύγουσα όφειλε να υποβάλει ρητά τέτοιες παρατηρήσεις, ώστε να μπορέσει το DAFSE να τις γνωστοποιήσει στην Επιτροπή. Υπό τις συνθήκες αυτές, η προσφεύγουσα δεν μπορεί να επικαλείται την έλλειψη γνωστοποίησης των ενδεχόμενων παρατηρήσεών της στην Επιτροπή, δεδομένου ότι η έλλειψη αυτή απορρέει από δική της παράλειψη.
- 53 Το Πρωτοδικείο κρίνει ότι η προσφεύγουσα ήταν επομένως σε θέση να καταστήσει «λυσιτελώς» γνωστή την άποψή της επί των στοιχείων που ελήφθησαν υπόψη σε βάρος της υπό την έννοια της προαναφερθείσας αποφάσεως του Πρωτοδικείου Lisrestal κ.λπ. κατά Επιτροπής.
- 54 Για τους λόγους αυτούς, ο πρώτος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του δευτέρου λόγου ακυρώσεως, που στηρίζεται στο γεγονός ότι οι αποφάσεις δεν ελήφθησαν εντός εύλογης προθεσμίας

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

- 55 Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι ο κανονισμός 2950/83 και η απόφαση 83/673 παρουσιάζουν ένα κενό, καθόσον δεν ορίζουν προθεσμία εντός της οποίας η Επιτροπή οφείλει να λάβει απόφαση επί αιτήσεως καταβολής υπολοίπου χρηματοδοτικής συνδρομής του ΕΚΤ. Συναφώς, πρέπει να αποκλειστεί η άποψη ότι ο κοινοτικός νομοθέτης επιτρέπει την επ' αόριστον αναβολή λήψεως τέτοιων αποφάσεων. Η προσφεύγουσα υπογραμμίζει ότι το Δικαστήριο έχει δεχθεί το κριτήριο της «εύλογης προθεσμίας» προς λύση αυτού του είδους προβλημάτων (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 6ης Ιουλίου 1971, 59/70, Κάτω Χώρες κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 883, και της 11ης Δεκεμβρίου 1973, 120/73, Lorenz, Συλλογή τόμος 1972-1973, σ. 815).

- 56 Εξ αυτού συνάγει ότι, εφόσον δεν προκύπτουν ούτε από την εφαρμοστέα νομοθεσία ούτε από τα πραγματικά περιστατικά στοιχεία αποδεικνύοντα ότι οι σχετικοί φάκελοι ήσαν ιδιαίτερα περίπλοκοι, η Επιτροπή παραβίασε την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης λαμβάνοντας την απόφασή της μετά την πάροδο επταετίας.
- 57 Τέλος, δεν έχει σημασία το γεγονός ότι η Επιτροπή πληροφορήθηκε περί των αμφιβολιών του DAFSE σχετικά με τη δυνατότητα καλύψεως ορισμένων δαπανών. Πράγματι, ο σκοπός της αρχής της ασφαλείας δικαίου έγκειται ακριβώς στο να αποφεύγεται η διαιώνιση μιας καταστάσεως αβεβαιότητας.
- 58 Η Επιτροπή υπογραμμίζει, πρώτον, ότι το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 2950/83 δεν προβλέπει προθεσμία εντός της οποίας πρέπει να κάνει χρήση της δυνατότητάς της σχετικά με μείωση συνδρομής εκ μέρους του ΕΚΤ. Θεωρεί ότι η κατάσταση αυτή δείχνει τη βούληση του νομοθέτη να μην προβλέψει προθεσμίες όσον αφορά τη μείωση χρηματοδοτικών συνδρομών σε περιπτώσεις όπου τεκμαίρεται η τέλεση μη συννόμων πράξεων. Επομένως, η προσφεύγουσα δεν μπορούσε να ελπίζει θεμιτώς ότι η Επιτροπή δεν θα ελάμβανε καμία απόφαση σχετικά με μείωση της συνδρομής.
- 59 Δεύτερον, υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο έκρινε, με την απόφαση της 19ης Μαρτίου 1997, T-73/95, Oliveira κατά Επιτροπής (Συλλογή 1997, σ. II-381, σκέψεις 45 έως 47), ότι ο εύλογος χρόνος ενεργείας των κοινοτικών οργάνων εξαρτάται από τη φύση των μέτρων που πρέπει να ληφθούν, καθώς και από τις συντρέχουσες περιστάσεις κάθε περιπτώσεως.
- 60 Τέλος, θεωρεί ότι, εν προκειμένω, η επίδικη περίοδος δεν μπορεί να θεωρηθεί ως υπερβολικά μακρά, δεδομένου ότι η προσφεύγουσα είχε πληροφορηθεί αρκετά νωρίς περί των αποτελεσμάτων του οικονομικού ελέγχου. Επιπλέον, γνώριζε ότι η Επιτροπή θεωρούσε ότι δεν μπορούσε να χορηγηθεί χρηματοδοτική συνδρομή για ορισμένες δαπάνες.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 61 Κατά πάγια νομολογία ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μιας διοικητικής διαδικασίας εκτιμάται σε σχέση με τις ιδιαίτερες περιστάσεις κάθε υποθέσεως και, ιδίως, από το γενικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η υπόθεση αυτή, τα διάφορα διαδικαστικά στάδια, το περίπλοκο της υποθέσεως καθώς και τη σημασία της για τα διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη (αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 22ας Οκτωβρίου 1997, Τ-213/95 και Τ-18/96, SCK και FNK κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. II-1739, σκέψη 57, και Oliveira κατά Επιτροπής, προαναφερθείσα, σκέψη 45).
- 62 Υπό το πρίσμα αυτό πρέπει να εξετασθεί αν ήταν εύλογος ο χρόνος που παρήλθε μεταξύ της εκ μέρους της προσφεύγουσας υποβολής των αιτήσεων καταβολής του υπολοίπου, τον Δεκέμβριο του 1989, και της εκδόσεως των προσβαλλομένων αποφάσεων, στις 14 Αυγούστου 1996.
- 63 Όμως, μεταξύ Δεκεμβρίου 1989 και Σεπτεμβρίου 1991 το DAFSE προέβη, σε συνεργασία με την εταιρία Audite, σε οικονομικό έλεγχο με σκοπό τη διαπίστωση του ποσοστού και της λογιστικής ακρίβειας των δαπανών στις οποίες προέβη η προσφεύγουσα.
- 64 Μεταξύ Σεπτεμβρίου 1991 και 22ας Σεπτεμβρίου 1995, ημερομηνίας της ανακοινώσεως των αποτελεσμάτων του ελέγχου αυτού στην Επιτροπή, το DAFSE ανέμενε για ευνόητους λόγους την έκδοση αποφάσεως εκ μέρους των πορτογαλικών διοικητικών δικαστηρίων επί της προσφυγής που η ίδια η προσφεύγουσα είχε ασκήσει κατά του εγγράφου της 11ης Σεπτεμβρίου 1991.
- 65 Στη συνέχεια, το DAFSE ανακοίνωσε με έγγραφο της 6ης Μαρτίου 1996 στην προσφεύγουσα ότι η Επιτροπή έλαβε την απόφασή της επί των αιτήσεων καταβολής του υπολοίπου.

- 66 Τέλος, λαμβάνοντας υπόψη την απόφαση του Πρωτοδικείου της 13ης Δεκεμβρίου 1995, T-85/94 (122), Επιτροπή κατά Branco (Συλλογή 1995, σ. II-2993), η Επιτροπή ανακάλεσε τις αποφάσεις αυτές και τις αντικατέστησε με τις δύο προσβαλλόμενες αποφάσεις, οι οποίες παραθέτουν λεπτομερώς τους λόγους για τους οποίους αποφασίστηκε η μείωση των χρηματοδοτικών συνδρομών εκ μέρους του ΕΚΤ.
- 67 Από αυτή τη διαδοχή γεγονότων προκύπτει ότι κάθε ένα από τα διαδικαστικά στάδια που προηγήθηκαν της εκδόσεως των προσβαλλόμενων αποφάσεων διήρκεσε εύλογο χρόνο σε συνάρτηση με τις περιστάσεις τις οποίες μπορούσαν δικαιολογημένα να λάβουν υπόψη οι υπεύθυνοι για τη διαχείριση του ΕΚΤ εθνικές και κοινοτικές αρχές στο πλαίσιο της εξετάσεως των αιτήσεων καταβολής του υπολοίπου.
- 68 Υπό τις περιστάσεις αυτές, ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του τρίτου λόγου ακυρώσεως, που στηρίζεται σε παράβαση του άρθρου 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 2950/83, καθόσον δεν δόθηκε στο Πορτογαλικό Δημόσιο η δυνατότητα να υποβάλει τις παρατηρήσεις του πριν από την έκδοση των προσβαλλομένων αποφάσεων

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

- 69 Η προσφεύγουσα εκθέτει ότι, δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 2950/83, η Επιτροπή μπορεί να αναστέλλει, να μειώνει ή να καταργεί τις χρηματοδοτικές συνδρομές αφού παράσχει τη δυνατότητα στο οικείο κράτος μέλος να υποβάλει τις παρατηρήσεις του.
- 70 Όμως, η προσφεύγουσα θεωρεί ότι, στην προκειμένη υπόθεση, η Επιτροπή έλαβε τις επίδικες αποφάσεις χωρίς να παράσχει στις πορτογαλικές αρχές την ευκαιρία να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους επί του περιεχομένου των αποφάσεων αυτών, πράγμα το οποίο συνιστά παράβαση ουσιώδους τύπου (απόφαση του Δικαστηρίου της 7ης Μαΐου 1991, C-304/89, Oliveira κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. I-2283).

- 71 Η Επιτροπή θεωρεί ότι οι προσβαλλόμενες αποφάσεις αποτελούν επιβεβαίωση των προτάσεων περί μειώσεως της συνδρομής τις οποίες υπέβαλε το DAFSE. Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να θεωρηθεί ότι εκπληρώθηκαν οι τυπικές διατυπώσεις περί των οποίων γίνεται λόγος στο άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 2950/83.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 72 Στο πλαίσιο του τρίτου λόγου της, η προσφεύγουσα προσάπτει, κατ' ουσίαν, στην Επιτροπή ότι δεν παρέσχε την ευκαιρία στο DAFSE να υποβάλει εκ νέου τις παρατηρήσεις του επί των σκοπούμενων μειώσεων της χρηματοδοτικής συνδρομής.
- 73 Όμως, από την απόφαση του Δικαστηρίου της 11ης Οκτωβρίου 1990, C-200/89, FUNOC κατά Επιτροπής (Συλλογή 1990, σ. I-3669, σκέψη 17), προκύπτει ότι, όταν της εκδόσεως αποφάσεων όπως οι επίμαχες στις παρούσες υποθέσεις έχει προηγηθεί ανταλλαγή αλληλογραφίας μεταξύ της Επιτροπής και των εθνικών αρχών που υπέβαλαν τις παρατηρήσεις τους πριν από την έκδοση της οριστικής αποφάσεως, πρέπει να θεωρηθεί ότι τηρήθηκε η υποχρέωση διαβουλεύσεως με το κράτος μέλος.
- 74 Επιπλέον, δεν αμφισβητείται ότι το DAFSE, το οποίο εκπροσωπεί το Πορτογαλικό Δημόσιο στο πλαίσιο της διαχειρίσεως του ΕΚΤ, γνωστοποίησε στην Επιτροπή την εκ μέρους του εκτίμηση των σχετικών φακέλων με έγγραφο της 22ας Σεπτεμβρίου 1995.
- 75 Εξάλλου, από την αιτιολογία των προσβαλλομένων αποφάσεων προκύπτει ότι οι θέσεις τις οποίες έλαβε η Επιτροπή με τις αποφάσεις αυτές αποτελούν απλή επιβεβαίωση των εκ μέρους του DAFSE προτάσεων περί μειώσεως των χρηματοδοτικών συνδρομών.

- 76 Υπό τις περιστάσεις αυτές, η υποχρέωση διαβουλεύσεως με το κράτος μέλος πρέπει να θεωρηθεί ότι εκπληρώθηκε απλώς και μόνον από το γεγονός της ανακοινώσεως εκ μέρους του κράτους μέλους αυτού των προτάσεών του περί μειώσεως των συνδρομών πριν από την έκδοση των οριστικών αποφάσεων της 14ης Αυγούστου 1996.
- 77 Κατά συνέπεια, ο τρίτος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του τετάρτου λόγου ακυρώσεως, που στηρίζεται σε παραβίαση των αρχών της ασφαλείας δικαίου, της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, καθόσον οι προσβαλλόμενες αποφάσεις αντιβαίνουν προς την προηγούμενη πιστοποίηση των ενδείξεων που περιλαμβάνονταν στις αιτήσεις καταβολής του υπολοίπου

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

- 78 Η προσφεύγουσα εκθέτει ότι οι πορτογαλικές αρχές πιστοποίησαν το υποστατό και τη λογιστική ακρίβεια των αιτήσεων καταβολής του υπολοίπου, σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 4, του κανονισμού 2950/83. Διαπιστώνει όμως ότι οι προσβαλλόμενες αποφάσεις αντιφάσκουν προς την εν λόγω πιστοποίηση, καθόσον αμφισβητούν το υποστατό ορισμένων δαπανών και τη λογιστική κατάταξή τους, στοιχεία τα οποία είχαν γίνει δεκτά προηγουμένως.
- 79 Αυτή η εναλλαγή δισταμένων θέσεων συνιστά παραβίαση των αρχών της ασφαλείας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης. Πράγματι, η πιστοποίηση αποτελεί πράξη καθορίζουσα οριστικά τη νομική κατάσταση της προσφεύγουσας. Μια τέτοια πιστοποίηση δεν εμποδίζει ασφαλώς την Επιτροπή να καταργήσει ή να μειώσει μια αρχικώς εγκριθείσα χρηματοδοτική συνδρομή, εφόσον ωστόσο δεν αμφισβητεί το υποστατό και τη λογιστική κατάταξη των σχετικών δαπανών.

- 80 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι μόλις στο στάδιο της ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασίας η Επιτροπή ισχυρίστηκε ότι η εκ μέρους των πορτογαλικών αρχών πιστοποίηση δεν ήταν οριστική, ενώ οι προσβαλλόμενες αποφάσεις σιωπούν επί του ζητήματος αυτού. Εξάλλου, η εφαρμοστέα νομοθεσία δεν προβλέπει τη δυνατότητα μιας τέτοιας μη οριστικής πιστοποιήσεως.
- 81 Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι οι εθνικές αρχές έχουν δύο μόνο δυνατότητες όταν τους υποβάλλεται αίτηση καταβολής υπολοίπου: να πιστοποιήσουν ή να μη πιστοποιήσουν τις σχετικές δαπάνες. Εφόσον ο κανονισμός 2950/83 ορίζει προθεσμία για την πιστοποίηση αυτή, οι πορτογαλικές αρχές δεν μπορούσαν να προβούν σε «μη οριστική» πιστοποίηση, καταστρατηγώντας με τον τρόπο αυτό την εν λόγω απαρέγκλιτη προθεσμία.
- 82 Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι οι πορτογαλικές αρχές, για να προστατεύσουν ακριβώς τα συμφέροντα της προσφεύγουσας και για να τηρήσουν τη δεκάμηνη προθεσμία του άρθρου 6, παράγραφος 1, της αποφάσεως 83/673, προέβησαν στην πιστοποίηση των εν λόγω αιτήσεων καταβολής, διευκρινίζοντας παράλληλα ότι η οριστική απόφαση εξηρτάτο από τη μεταγενέστερη διενέργεια οικονομικού ελέγχου.
- 83 Φρονεί, επιπλέον, ότι το άρθρο 7 του κανονισμού 2950/83 προβλέπει ότι, με την επιφύλαξη των ελέγχων που διενεργούν τα κράτη μέλη, οι αιτήσεις καταβολής του υπολοίπου χρηματοδοτικών συνδρομών μπορούν να αποτελούν το αντικείμενο μεταγενέστερων εξακριβώσεων. Τέλος, κατά τη νομολογία, μόνον η ίδια η Επιτροπή φέρει την ευθύνη μείωσης χρηματοδοτικής συνδρομής του ΕΚΤ, ανεξάρτητα από τη σχετική πρόταση της οικείας εθνικής αρχής (προαναφερθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Branco, σκέψεις 23 και 24).

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 84 Πρέπει να υπομνησθεί καταρχάς ότι, μετά την πιστοποίηση των σχετικών στοιχείων στις 30 Οκτωβρίου 1990, το DAFSE πληροφόρησε την προσφεύγουσα με

έγγραφα της 25ης και της 28ης Ιανουαρίου 1991 ότι είχε ανατεθεί στην εταιρία Audite ο έλεγχος του υποστατού και της λογιστικής ακρίβειας των πραγματοποιηθεισών δαπανών και ότι η τελική εκτίμησή του εξηργάτο από τα αποτελέσματα του οικονομικού αυτού ελέγχου. Επομένως, η προσφεύγουσα πληροφορήθηκε ταχέως ότι υφίσταντο σοβαρές αμφιβολίες όσον αφορά τη δυνατότητα καλύψεως των δαπανών στις οποίες η προσφεύγουσα υποστήριζε ότι είχε υποβληθεί.

- 85 Στη συνέχεια, πρέπει να προσδιοριστεί κατά πόσον η εκ μέρους των εθνικών αρχών πιστοποίηση ορισμένων δαπανών ισοδυναμεί με οριστική εκ μέρους τους θέση σχετικά με τα πιστοποιούμενα στοιχεία έναντι του δικαιούχου της συνδρομής και αν μια τέτοια θέση δεσμεύει την Επιτροπή.
- 86 Όμως, η εκ μέρους κράτους μέλους πιστοποίηση δεν το απαλλάσσει από τις άλλες υποχρεώσεις που αυτό υπέχει από την εφαρμοστέα κοινοτική νομοθεσία. Έτσι, το κράτος μέλος εξακολουθεί να υποχρεούται, δυνάμει του άρθρου 2, παράγραφος 2, της αποφάσεως 83/516, να εγγυάται το αίσιο πέρας των προγραμμάτων του ΕΚΤ. Επιπλέον, το άρθρο 7 της αποφάσεως 83/673/ΕΟΚ ορίζει ότι, όταν η διαχείριση προγράμματος για το οποίο χορηγήθηκε χρηματοδοτική συνδρομή αποτελεί το αντικείμενο έρευνας λόγω τεκμαιρομένων μη συννόμων πράξεων, το κράτος μέλος ειδοποιεί αμελλητί την Επιτροπή.
- 87 Οι υποχρεώσεις αυτές, δεδομένου ότι δεν προβλέπεται καμία προθεσμία για την τήρησή τους, βαρύνουν τις εθνικές αρχές ενόσω η Επιτροπή δεν έχει εκδώσει οριστική απόφαση σχετικά με το υπόλοιπο της συνδρομής.
- 88 Εξάλλου, από τα άρθρα 6 και 7 του κανονισμού 2950/83, τα οποία προβλέπουν την ακολουθητέα διαδικασία όταν η Επιτροπή διαπιστώνει ότι δεν τηρήθηκαν οι προϋποθέσεις χορηγήσεως συνδρομής ή όταν η Επιτροπή προτίθεται να προβεί σε ορισμένες εξακριβώσεις κατόπιν αιτήσεως καταβολής του υπολοίπου, προκύπτει ότι το κράτος μέλος πρέπει να θεωρείται ως ο κύριος συνομιλητής της Επιτροπής στο πλαίσιο της διαχειρίσεως του ΕΚΤ.

- 89 Κατά συνέπεια, πρέπει να θεωρηθεί ότι το κράτος μέλος εξακολουθεί να δεσμεύεται από ορισμένες υποχρεώσεις, ειδικότερα από εκείνη της καταγγελίας κάθε μη σύννομης πράξεως στη διαχείριση του ΕΚΤ, ακόμη και μετά την εκ μέρους του πιστοποίηση του υποστατού και της λογιστικής ακρίβειας των σχετικών στοιχείων που προβλέπει το άρθρο 5, παράγραφος 4, του κανονισμού 2950/83. Επομένως, η νομική κατάσταση της προσφεύγουσας δεν είχε καθοριστεί οριστικά με την πιστοποίηση των δαπανών στις οποίες προέβη.
- 90 Επιπλέον, από τη νομολογία προκύπτει ότι η Επιτροπή φέρει μόνη την ευθύνη για κάθε απόφαση περί μείωσης, ανεξάρτητα από την προς τούτο πρόταση της οικείας εθνικής αρχής (προαναφερθείσες αποφάσεις Επιτροπή κατά Lisrestal κ.λπ., σκέψη 29, και Επιτροπή κατά Branco, σκέψεις 23 και 24). Η άσκηση αυτής της αποκλειστικής αρμοδιότητας της Επιτροπής δεν μπορεί να εξαρτάται από την κατά το άρθρο 5, παράγραφος 4, του κανονισμού 2950/83 πιστοποίηση. Πράγματι, η Επιτροπή εξακολουθεί να είναι απολύτως ελεύθερη να μειώνει κοινοτική χρηματοδοτική συνδρομή ακόμη και αν ένα κράτος μέλος πιστοποίησε το υποστατό και τη λογιστική ακρίβεια του συνόλου των στοιχείων τα οποία υποβλήθηκαν προς στήριξη της αιτήσεως καταβολής του υπολοίπου, υπό την προϋπόθεση ότι αιτιολογεί επαρκώς τη σχετική με τη μείωση απόφασή της όταν αφίσταται από την πρόταση των εθνικών αρχών.
- 91 Επομένως, η επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας ότι, εν προκειμένω, η αρμοδιότητα της Επιτροπής ήταν δέσμια όσον αφορά το είδος των καταργήσεων ή των μειώσεων χρηματοδοτικών συνδρομών που μπορούσε να αποφασίσει μετά την πιστοποίηση του υποστατού και της λογιστικής ακρίβειας των διενεργηθεισών δαπανών, δεν μπορεί να γίνει δεκτή.
- 92 Εξάλλου, λαμβανομένης υπόψη της εγγυήσεως του αισίου πέρατος των προγραμμάτων του ΕΚΤ την οποία παρέχουν οι εθνικές αρχές βάσει του άρθρου 2, παράγραφος 2, της αποφάσεως 83/516 και της υποχρεώσεως των αρχών αυτών να καταγγέλλουν στην Επιτροπή κάθε υπόνοια περί τελέσεως μη σύννομης πράξεως, που προβλέπεται από το άρθρο 7 της αποφάσεως 83/673, η κατά το άρθρο 5, παράγραφος 4, του κανονισμού 2950/83 πιστοποίηση πρέπει να θεωρηθεί ότι εξαρτάται, εκ της φύσεώς της, από κάθε ενδεχόμενη επιφύλαξη των εθνικών αρχών. Χωρίς την ερμηνεία αυτή θίγεται η πρακτική αποτελεσματικότητα της υποχρεώσεως που βαρύνει τις εθνικές αρχές να καταγγέλλουν τις μη σύννομες πράξεις που διαπιστώνονται κατά τη διαχείριση του ΕΚΤ. Επομένως,

η πιστοποίηση δεν θίγει τις λοιπές αρμοδιότητες τις οποίες πρέπει να εξακολουθούν να ασκούν οι εθνικές αρχές και η Επιτροπή προς εξασφάλιση της ορθής εκτελέσεως των συνδρομών του ΕΚΤ.

⁹³ Από τις προηγούμενες σκέψεις προκύπτει ότι ορθώς το DAFSE άσκησε το καθήκον που είχε να επιβλέπει τη χρησιμοποίηση των χορηγούμενων από το ΕΚΤ χρηματοδοτικών συνδρομών, ζητώντας την εκ μέρους της εταιρίας Audite διενέργεια οικονομικού ελέγχου των δαπανών στις οποίες προέβη η προσφεύγουσα μετά την πιστοποίηση του υποστατού και της λογιστικής ακρίβειας των δαπανών αυτών.

⁹⁴ Κατά συνέπεια, ο τέταρτος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του πέμπτου λόγου ακυρώσεως, που στηρίζεται σε παράβαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως, σε παραβίαση ορισμένων γενικών αρχών του δικαίου και σε ορισμένα σφάλματα εκτιμήσεως πραγματικών περιστατικών

Επί του πρώτου σκέλους του πέμπτου λόγου, που στηρίζεται σε παράβαση του άρθρου 190 της Συνθήκης

— Επιχειρηματολογία των διαδίκων

⁹⁵ Η προσφεύγουσα υπενθυμίζει ότι οι δύο προσβαλλόμενες αποφάσεις στηρίζονται, αφενός, στην έκθεση που συνέταξε η εταιρία Audite για κάθε έναν από τους φακέλους και, αφετέρου, στο από 22 Σεπτεμβρίου 1995 έγγραφο του DAFSE.

- 96 Διατείνεται, εντούτοις, ότι δεν γνώριζε σε ποια συγκεκριμένη έκθεση αναφερόταν η Επιτροπή σε κάθε έναν από τους φακέλους. Η εταιρία Audite προέβη σε διαφόρους ελέγχους στις εγκαταστάσεις της και συνέταξε διάφορες εκθέσεις, περιλαμβάνουσες ενίοτε αντιφατικά συμπεράσματα. Εξάλλου, η εταιρία Audite τροποποίησε μεταγενέστερα και τις δύο εκθέσεις της. Η προσφεύγουσα διατείνεται επίσης ότι τα ποσά τα οποία η Επιτροπή της ζητεί να επιστρέψει με τις δύο προσβαλλόμενες αποφάσεις δεν αντιστοιχούν προς εκείνα που εμφανίζονται στις εκθέσεις της εταιρίας Audite.
- 97 Τέλος, υπογραμμίζει ότι, ναι μεν η νομολογία του Πρωτοδικείου δέχεται την αρχή της αιτιολογίας *per relacionem*, η νομολογία αυτή όμως επιτάσσει όπως η αιτιολογούμενη με τον τρόπο αυτό απόφαση παραπέμπει με επαρκή σαφήνεια στην πράξη στην οποία εκτίθεται η σχετική εξήγηση (προαναφερθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Branco, σκέψη 27). Όμως, στην προκειμένη υπόθεση, οι παραπομπές στις εκθέσεις οικονομικού ελέγχου δεν πληρούν την προϋπόθεση αυτή, καθόσον δεν ήταν δυνατός ο ακριβής προσδιορισμός των εν λόγω εκθέσεων και καθόσον το περιεχόμενό τους δεν είχε προηγουμένως γνωστοποιηθεί στην προσφεύγουσα. Υπό τις συνθήκες αυτές, οι προσβαλλόμενες αποφάσεις αντιβαίνουν προς το άρθρο 190 της Συνθήκης.
- 98 Η Επιτροπή θεωρεί ότι οι προσβαλλόμενες αποφάσεις αναφέρουν με σαφήνεια τα συγκεκριμένα έγγραφα στα οποία στηρίζονται.

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 99 Πρέπει να υπομνησθεί προεισαγωγικά ότι, κατά πάγια νομολογία, από την αιτιολογία που επιβάλλει το άρθρο 190 της Συνθήκης πρέπει να προκύπτει κατά τρόπο σαφή και μη διφορούμενο η συλλογιστική του οργάνου που εξέδωσε την πράξη, προκειμένου να μπορούν οι μεν ενδιαφερόμενοι να γνωρίζουν τους λόγους που υπαγόρευσαν τη λήψη του μέτρου, ο δε κοινοτικός δικαστής να ασκήσει τον έλεγχό του (απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Απριλίου 1997, C-22/94, *Irish Farmers Association* κ.λπ., Συλλογή 1997, σ. I-1809, σκέψη 39, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Ιουλίου 1997, T-81/95, *Interhotel* κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. II-1265, σκέψη 72). Η έκταση της υποχρεώσεως αυτής εξαρτάται από τη φύση της οικείας πράξεως και από το πλαίσιο εντός του οποίου εκδόθηκε.

- 100 Εξάλλου, βάσει της αποφάσεως του Πρωτοδικείου της 12ης Ιανουαρίου 1995, T-85/94, Branco κατά Επιτροπής (Συλλογή 1995, σ. II-45, σκέψη 36), σε μια περίπτωση όπως η προκείμενη, στην οποία η Επιτροπή επικυρώνει απλώς και μόνον την πρόταση κράτους μέλους περί μειώσεως μιας αρχικά εγκριθείσας συνδρομής, η απόφαση της Επιτροπής μπορεί να θεωρηθεί ως προσηκόντως αιτιολογημένη, κατά την έννοια του άρθρου 190 της Συνθήκης, εφόσον διευκρινίζει με σαφήνεια τους λόγους που δικαιολογούν τη μείωση της συνδρομής ή, άλλως, εφόσον παραπέμπει με επαρκή σαφήνεια σε πράξη των αρμόδιων εθνικών αρχών του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους, στην οποία οι εν λόγω αρχές εκθέτουν με σαφήνεια τους λόγους της μειώσεως αυτής.
- 101 Η επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας πρέπει να εξεταστεί ενόψει των αρχών αυτών.
- 102 Όμως, επιβάλλεται, καταρχάς, η διαπίστωση ότι ο ισχυρισμός της προσφεύγουσας ότι υφίσταντο διάφορες αντιφατικές μεταξύ τους εκθέσεις οικονομικού ελέγχου για κάθε έναν από τους φακέλους είναι αβάσιμος. Πράγματι, η εταιρία Audite υπέβαλε για κάθε έναν από τους δύο φακέλους μία μόνον έκθεση. Αυτές οι δύο εκθέσεις, που συνάπτονται στο υπόμνημα αντικρούσεως σε κάθε μία από τις υποθέσεις, πρωτοκολλήθηκαν στο DAFSE στις 20 Φεβρουαρίου 1991.
- 103 Οι διαφορές μεταξύ των ποσών που περιλαμβάνονται στις δύο αυτές εκθέσεις οικονομικού ελέγχου και των ποσών που περιλαμβάνονται στις προσβαλλόμενες αποφάσεις οφείλονται σε τροποποιήσεις που επήλθαν, ασφαλώς, μετά την υποβολή των εκθέσεων αυτών στο DAFSE, πριν όμως από την κοινοποίηση στην προσφεύγουσα των οριστικών αποτελεσμάτων του διεξαχθέντος από το DAFSE στις 11 Σεπτεμβρίου 1991 ελέγχου, ο οποίος εξάλλου διεξήχθη με στενή συμμετοχή της προσφεύγουσας.
- 104 Εξάλλου, η προσφεύγουσα παραδέχθηκε με τη γραπτή απάντησή της στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ότι το ουσιώδες μέρος των εκθέσεων οικονομικού ελέγχου που συνέταξε η εταιρία Audite της γνωστοποιήθηκε με έγγραφο της 11ης Σεπτεμβρίου 1991, μολονότι το έγγραφο αυτό δεν περιελάμβανε αντίγραφα των εκθέσεων αυτών καθαυτών.

105 Επομένως, η προσφεύγουσα ήταν σε θέση να λάβει γνώση της αιτιολογίας στην οποία παραπέμπει η Επιτροπή στο πλαίσιο των προσβαλλόμενων αποφάσεων, καθόσον μάλιστα οι αποφάσεις της παρέπεμπαν επίσης στο από 22 Σεπτεμβρίου 1995 έγγραφο του DAFSE, το οποίο επίσης περιελάμβανε λεπτομερώς τους λόγους για τους οποίους πραγματοποιήθηκαν οι επίδικες μειώσεις.

106 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι, με την επιφύλαξη του αποτελέσματος της λεπτομερούς εξέτασεως των κατ' ιδίαν λογιστικών στοιχείων, η οποία γίνεται κατωτέρω στο πλαίσιο του τρίτου σκέλους του παρόντος λόγου, από τις προσβαλλόμενες αποφάσεις προκύπτει κατά τρόπο σαφή και μη διφορούμενο η γενική συλλογιστική της Επιτροπής, καθόσον οι αποφάσεις αυτές παραπέμπουν, συνολικά, σε προσδιοριζόμενα με σαφήνεια έγγραφα του DAFSE.

107 Συνεπώς, το πρώτο σκέλος του πέμπτου λόγου πρέπει να απορριφθεί.

Επί του δευτέρου σκέλους του πέμπτου λόγου, που στηρίζεται σε παραβίαση των αρχών της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της ασφαλείας δικαίου

— Επιχειρηματολογία των διαδίκων

108 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι οι προσβαλλόμενες αποφάσεις στηρίζονται στην πραγματικότητα είτε σε παρατυπίες σχετικά με τα υποβληθέντα δικαιολογητικά στοιχεία είτε σε μη σύννομη λογιστική κατάταξη των σχετικών δαπανών. Θεωρεί ότι τέτοιου είδους επιφυλάξεις όσον αφορά τη χρησιμοποίηση της συνδρομής έπρεπε να είναι γνωστές το αργότερο κατά τον χρόνο της εγκρίσεώς της και δεν μπορούν να επιβάλλονται εκ των υστέρων, κατά τον χρόνο της εγκρίσεως του υπολοίπου, όπως στην υπό κρίση υπόθεση. Συναφώς, υπενθυμίζει ότι το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 2950/83 ορίζει ότι η Επιτροπή μπορεί να αναστείλει, να μειώσει ή να καταργήσει χρηματοδοτική συνδρομή μόνο σε περίπτωση που αυτή δεν χρησιμοποιείται υπό τους όρους που καθορίζει η απόφαση περί εγκρίσεως.

- 109 Κατά συνέπεια, μεγάλος αριθμός των μειώσεων που πραγματοποιήθηκαν με τις προσβαλλόμενες αποφάσεις προσβάλλει τις αρχές της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της ασφαλείας δικαίου, διότι οι μειώσεις αυτές δεν στηρίζονται σε γνωστούς κατά τον χρόνο της εγκρίσεως της συνδρομής νομικούς κανόνες (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 28ης Απριλίου 1988, 170/86, Von Deetzen, Συλλογή 1988, σ. 2355, και της 1ης Οκτωβρίου 1987, 84/85, Ηνωμένο Βασίλειο κατά Επιτροπής, Συλλογή 1987, σ. 3765).
- 110 Η Επιτροπή θεωρεί ότι η προσφεύγουσα δεν μπορεί να επικαλείται παραβίαση των αρχών της ασφαλείας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης. Πράγματι, μια απόφαση περί εγκρίσεως δεν μπορεί να δημιουργήσει δικαιολογημένη εμπιστοσύνη του δικαιούχου χρηματοδοτικής συνδρομής παρά μόνο σε περίπτωση που η συνδρομή αυτή χρησιμοποιείται υπό τους όρους που καθορίζει η απόφαση αυτή. Όμως, εν προκειμένω, οι ως άνω χρηματοδοτικές συνδρομές χρησιμοποιήθηκαν μερικώς μόνο σύμφωνα με τους όρους αυτούς.
- 111 Εκθέτει, εξάλλου, ότι, δυνάμει του διατάγματος 6/88, που δημοσιεύθηκε στο *Diario da República* της 18ης Φεβρουαρίου 1988:

«1. Το DAFSE δέχεται μόνον τιμολόγια πληρωμής και αποδείξεις πληρωμής ως δικαιολογητικά στοιχεία για τις δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν για τα οικεία προγράμματα.

2. Τα μνημονευόμενα στην προηγούμενη παράγραφο έγγραφα πρέπει να περιλαμβάνουν τα απαραίτητα δικαιολογητικά που αντιστοιχούν στις θέσεις οι οποίες προβλέπονται στο σημείο 14 του εντύπου της απευθυνόμενης στο ΕΚΤ αιτήσεως καταβολής του υπολοίπου.»

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 112 Λαμβανομένων υπόψη των αρμοδιοτήτων που έχουν όσον αφορά την εξακρίβωση και τον έλεγχο (βλ. ανωτέρω, σκέψεις 84 έως 93), τόσο το κράτος μέλος

όσο και η Επιτροπή πρέπει να μπορούν να καταγγέλλουν κάθε παράβαση, εκ μέρους του δικαιούχου, των όρων που τίθενται για τη χορήγηση της κοινοτικής χρηματοδοτικής συνδρομής, ανεξάρτητα από το αν αυτή διαπράττεται δολίως ή όχι.

- 113 Στη συνέχεια, το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι η προσφεύγουσα, με τις δηλώσεις αποδοχής των αποφάσεων περί χορηγήσεως της χρηματοδοτικής συνδρομής, τις οποίες η ίδια υπέγραψε (παράρτημα 9 των δικογράφων της προσφυγής στις δύο υποθέσεις, σημείο 1. b), ανέλαβε την υποχρέωση να συμμορφωθεί προς τις εφαρμοστέες εθνικές και κοινοτικές διατάξεις.
- 114 Εξάλλου, δεν αμφισβητείται ότι βάσει τόσο του πορτογαλικού όσο και του κοινοτικού δικαίου η χρησιμοποίηση δημοσίων πόρων επιτάσσει την ορθή οικονομική διαχείριση των σχετικών κονδυλίων. Έτσι, η Επιτροπή έκανε λόγο, στο πλαίσιο των υπομνημάτων της, του διατάγματος 6/88 (σκέψη 111), που επιβάλλει ακριβώς στον δικαιούχο χρηματοδοτικής συνδρομής την υποχρέωση να προσκομίζει τα δικαιολογητικά στοιχεία των δαπανών που αφορούν τα οικεία προγράμματα και να αναφέρει τις λογιστικές θέσεις στις οποίες οι δαπάνες αυτές αντιστοιχούν.
- 115 Σε αντίθεση με τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας, επομένως, οι καταγγελλθείσες μη σύννομες πράξεις δεν διαπιστώθηκαν με βάση κριτήριο που δεν περιλαμβάνεται μεταξύ των όρων χορηγήσεως της συνδρομής, από την τήρηση των οποίων εξηρτάτο η πληρωμή των ως άνω συνδρομών. Εξάλλου, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η εφαρμογή των κριτηρίων όσον αφορά το εύλογο των δαπανών στις οποίες προέβη ο δικαιούχος και όσον αφορά την «ορθή οικονομική διαχείριση» της συνδρομής εντάσσεται απολύτως στο πλαίσιο του ελέγχου τον οποίο το κράτος μέλος είναι υποχρεωμένο να διενεργεί σύμφωνα με το άρθρο 7 της αποφάσεως 83/673 όταν υποψιάζεται την ύπαρξη μη συννόμων πράξεων. Πράγματι, η εφαρμογή των κριτηρίων αυτών συνίσταται απλώς στην εξακρίβωση του αν οι δαπάνες στις οποίες διατείνεται ότι προέβη ο δικαιούχος αντιστοιχούν καταλλήλως προς τις παρασχεθείσες υπηρεσίες.
- 116 Για τους λόγους αυτούς, το δεύτερο σκέλος του πέμπτου λόγου πρέπει να απορριφθεί.

Επί του τρίτου σκέλους του πέμπτου λόγου, που στηρίζεται, κατ' ουσίαν, σε πρόδηλα σφάλματα εκτιμήσεως στα οποία υπέπεσε η Επιτροπή αποφασίζοντας να μειώσει, σύμφωνα με το από 22 Σεπτεμβρίου 1995 έγγραφο του DAFSE, το ποσό των αρχικώς εγκριθεισών συνδρομών

— Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

- 117 Με το τρίτο σκέλος του πέμπτου λόγου σε κάθε μία από τις δύο υπό κρίση υποθέσεις η προσφεύγουσα ισχυρίζεται, κατ' ουσίαν, ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε νομικά και σε πραγματικά σφάλματα εκτιμήσεως, αποδεχόμενη το περιεχόμενο του από 22 Σεπτεμβρίου 1995 εγγράφου του DAFSE. Η προσφεύγουσα προσάπτει, κατ' ουσίαν, στην Επιτροπή ότι μείωσε το αρχικώς εγκριθέν ποσό των συνδρομών βασιζόμενη κακώς στις διαπιστώσεις του DAFSE, με τις οποίες τέθηκε υπό αμφισβήτηση η κατάταξη των διαφόρων δαπανών που εμφανίζονταν στις αιτήσεις καταβολής του υπολοίπου ή/και η αποδεικτική αξία των στοιχείων που προσκόμισε η ίδια προς δικαιολόγηση των δαπανών αυτών.
- 118 Πριν από τον έλεγχο των διαφόρων ισχυρισμών τους οποίους προβάλλει σχετικά η προσφεύγουσα στις δύο αυτές υποθέσεις, πρέπει να υπομνησθεί, καταρχάς, ότι υπογραμμίστηκε ήδη ανωτέρω ότι, δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 2950/83, όταν η χρηματοδοτική συνδρομή του ΕΚΤ δεν χρησιμοποιείται σύμφωνα με τους όρους που προβλέπει η απόφαση περί εγκρίσεως, η Επιτροπή μπορεί να μειώσει ή να καταργήσει τη συνδρομή αυτή.
- 119 Εξάλλου, η Επιτροπή μπορεί να αναστείλει, να μειώσει ή να καταργήσει συνδρομή του ΕΚΤ σε περίπτωση μη τηρήσεως εθνικού ή κοινοτικού κανόνα κατά την εκτέλεση του σχετικού προγράμματος. Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι η προσφεύγουσα δήλωσε, στο πλαίσιο των πράξεων περί αποδοχής των αποφάσεων εγκρίσεως των χρηματοδοτικών συνδρομών, ότι οι συνδρομές αυτές θα χρησιμοποιούνταν σύμφωνα με τους εφαρμοστέους εθνικούς και κοινοτικούς κανόνες (βλ. ανωτέρω, σκέψη 113).

- 120 Επιπλέον, η εφαρμογή του άρθρου 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 2950/83 μπορεί να συνεπάγεται την ανάγκη να προβαίνει η Επιτροπή σε εκτίμηση περίπλοκων πραγματικών περιστατικών και λογιστικών στοιχείων. Στο πλαίσιο μιας τέτοιας εκτιμήσεως, επομένως, η Επιτροπή πρέπει να διαθέτει ευρεία εξουσία εκτιμήσεως. Κατά συνέπεια, στο πλαίσιο της εξετάσεως του υπό κρίση σκέλους, το Πρωτοδικείο πρέπει να περιορίσει τον έλεγχό του στην εξέταση του αν η Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως των σχετικών δεδομένων (βλ., επ' αυτού, την απόφαση του Δικαστηρίου της 29ης Φεβρουαρίου 1996, C-122/94, Επιτροπή κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1996, σ. I-881, σκέψη 18· την απόφαση του Πρωτοδικείου της 23ης Φεβρουαρίου 1994, T-39/92 και T-40/92, CB και Europay κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. II-49, σκέψη 109).
- 121 Οι προσβαλλόμενες στην υπό κρίση υπόθεση αποφάσεις βασίζονται πλήρως στο έγγραφο της 11ης Σεπτεμβρίου 1991 του DAFSE, στο οποίο επαναλαμβάνονταν η ουσία των εκθέσεων ελέγχου που διενήργησε η εταιρία Audite, και στο έγγραφο του DAFSE της 22ας Σεπτεμβρίου 1995. Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να εξακριβωθεί αν η Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως αποδεχόμενη το περιεχόμενο των εγγράφων αυτών του DAFSE.

— Επί του βασίμου των ισχυρισμών που προβάλλει η προσφεύγουσα στην υπόθεση T-180/96

- 122 Όσον αφορά, πρώτον, τον σχολικό εξοπλισμό (θέση 14.2.1 του σχετικού πίνακα), η προσφεύγουσα διατείνεται ότι δεν αντιλαμβάνεται γιατί οι αφορώσες την αγορά καθισμάτων και τραπεζιών δαπάνες θεωρήθηκαν ως μη δυνάμενες να καλυφθούν, σε αντίθεση με ό,τι συνέβαινε συνήθως στο παρελθόν.
- 123 Η Επιτροπή σημειώνει ότι τα έπιπλα αυτά πρέπει να θεωρηθούν ως διαρκή αγαθά. Συνεπώς, τα σχετικά ποσά μεταφέρθηκαν στη θέση 14.6 «συνήθεις αποσβέσεις» και εφαρμόστηκε συντελεστής αποσβέσεως ύψους 10 %.

- 124 Το Πρωτοδικείο κρίνει ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πρόδηλο σφάλμα θεωρώντας ότι τα καθίσματα και τα τραπέζια αποτελούν διαρκή αγαθά και όχι σχολικό εξοπλισμό, μεταφέροντας, κατά συνέπεια, τα σχετικά με τα αγαθά αυτά ποσά στην αφορώσα τις συνήθεις αποσβέσεις θέση του σχετικού πίνακα.
- 125 Εξάλλου, το γεγονός ότι είχε γίνει δεκτή στο παρελθόν η εγγραφή μιας τέτοιας δαπάνης σε ανάλογη θέση δεν σημαίνει οπωσδήποτε ότι μια παρόμοια εγγραφή πρέπει επίσης να γίνεται δεκτή και μεταγενέστερα, όταν κάτι τέτοιο δεν είναι σύμφωνο προς τους όρους που επιβάλλει η απόφαση περί εγκρίσεως ή οι διατάξεις του εθνικού ή του κοινοτικού δικαίου. Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι, εν πάση περιπτώσει, ενδεχόμενη παρανομία διαπραχθείσα στο παρελθόν δεν μπορούσε να οδηγήσει στη δημιουργία δικαιολογημένης εμπιστοσύνης της προσφεύγουσας (βλ., επ' αυτού, την απόφαση του Πρωτοδικείου της 27ης Ιουνίου 1991, T-156/89, Valverde Mordt κατά Δικαστηρίου, Συλλογή 1991, σ. II-407, σκέψη 76).
- 126 Κατά συνέπεια, αυτός ο πρώτος ισχυρισμός πρέπει να απορριφθεί.
- 127 Όσον αφορά, δεύτερον, τις ειδικές εργασίες (θέση 14.2.7), η προσφεύγουσα θεωρεί, καταρχάς, ότι δεν υπήρχε λόγος περιορισμού των αποδοχών των τεχνικών που παρέσχαν ειδικές υπηρεσίες σχετικά με την οργάνωση των μαθημάτων και τη σύνταξη των εγχειριδίων. Στη συνέχεια, σημειώνει ότι περιέλαβε επίσης στη θέση αυτή ποσό 374 400 ESC, πιστοποιούμενο με σχετικό τιμολόγιο πληρωμής. Το τιμολόγιο αυτό αφορούσε υπηρεσίες που έπρεπε να περιληφθούν σε διαφορετικές λογιστικές θέσεις, πράγμα το οποίο ουδεμία ρύθμιση απαγορεύει.
- 128 Η Επιτροπή θεωρεί ότι η μείωση των αποδοχών των τεχνικών αυτών στηρίζεται σε ανάλυση των τεσσάρων αποδείξεων πληρωμής σχετικά με την εκ μέρους της προσφεύγουσας συγγραφή των εγχειριδίων και των τετραδίων ασκήσεων. Οι αποδείξεις αυτές περιλαμβάνονταν στην κατάλληλη λογιστική θέση και, επιπλέον, δεν περιελάμβαναν καμία συγκεκριμένη αναφορά σχετικά με το περιε-

χόμενό τους. Συνεπώς, εφαρμόστηκε ένα ορθολογικό κριτήριο. Όσον αφορά το ποσό των 374 400 ESC, ισχυρίζεται ότι το προσκομισθέν τιμολόγιο περιλαμβάνει μια τόσο ελάχιστα σαφή περιγραφή ώστε να θεωρηθεί απαράδεκτο στο σύνολό του.

- 129 Το Πρωτοδικείο κρίνει ότι, όπως προκύπτει από τη δικογραφία, τα σχετικά τιμολόγια δεν είναι επαρκώς λεπτομερή όσον αφορά την εξακρίβωση των δαπανών τις οποίες υποτίθεται ότι δικαιολογούν. Επομένως, η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως ακολουθώντας, σχετικά με την εν λόγω δαπάνη, το ορθολογικό κριτήριο που εκτίθεται στο σημείο 14.2.7 του εγγράφου της 22ας Σεπτεμβρίου 1995. Αφενός, το ύψους 374 400 ESC τιμολόγιο της εταιρίας C. Peres Feio, Ld.^a (παράρτημα 20 του δικογράφου της προσφυγής) είναι τόσο ασαφές, ώστε η Επιτροπή δεν μπορεί να υπέπεσε σε πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως θεωρώντας ότι το σχετικό ποσό δεν μπορούσε να καλυφθεί στο σύνολό του.
- 130 Συνεπώς, αυτός ο δεύτερος ισχυρισμός πρέπει να απορριφθεί.
- 131 Όσον αφορά, τρίτον, τις αποδοχές του διδακτικού προσωπικού (θέση 14.3.1a), η προσφεύγουσα αρνείται ότι το ποσό των 4 363 684 ESC είναι εντελώς απαράδεκτο. Αναγνωρίζει ότι στους «ανακεφαλαιωτικούς πίνακες» (παράρτημα 21 του δικογράφου της προσφυγής) που υπέβαλε δεν γίνεται διάκριση μεταξύ των ωρών διδασκαλίας των θεωρητικών και των πρακτικών μαθημάτων, διατείνεται όμως ότι δεν αντιλαμβάνεται πώς το DAFSE συνήγαγε τέτοια συμπεράσματα από το γεγονός αυτό.
- 132 Η προσφεύγουσα υπενθυμίζει ότι, δυνάμει της εφαρμοστέας εθνικής νομοθεσίας, οι δαπάνες που αφορούν τα σχετικά προγράμματα δεν μπορούν να δικαιολογούνται παρά μόνο με τιμολόγια πληρωμής ή με αποδείξεις πληρωμής. Όμως, θεωρεί ότι, λαμβανομένης υπόψη της υπάρξεως αποδείξεων πληρωμής τις οποίες προσκόμισε (παράρτημα 22 του δικογράφου της προσφυγής), καθώς και του ότι δεν υπάρχει αμφιβολία ότι τα σχετικά μαθήματα πραγματοποιήθηκαν, τίποτα δεν επιτρέπει την κατάργηση του ποσού που περιλαμβάνεται στη σχετική θέση. Εν πάση περιπτώσει, ακόμα και αν υφίσταντο αμφιβολίες όσον αφορά το είδος των μαθημάτων που διδάχθηκαν, η αρχή της αναλογικότητας θα επέτασσε να θεωρηθεί δικαιολογημένο τουλάχιστον το ποσό που στηρίζεται στη χαμηλότερη αμοιβή για το σύνολο των μαθημάτων, δηλαδή να θεωρηθεί ότι το σύνολο της διδασκαλίας περιελάμβανε πρακτικά μαθήματα.

- 133 Η Επιτροπή θεωρεί ότι η προσφεύγουσα δεν προσκόμισε αποδεικτικά στοιχεία από τα οποία να προκύπτει ότι οι υποβληθείσες αποδείξεις πληρωμής είχαν κάποια σχέση με τα ως άνω μαθήματα, καθόσον τα υποβληθέντα στοιχεία δεν αναφέρουν σαφώς ούτε τα ονόματα των διδασκόντων ούτε το είδος των διδασκόντων μαθημάτων. Επιπλέον, το ποσό των υποβληθέντων σημειωμάτων περί των δαπανών δεν αντιστοιχεί προς το δηλωθέν ποσό. Τέλος, υπενθυμίζει ότι το διάταγμα 18/ΜΤSS/87 που δημοσιεύθηκε στο *Diàrio da República* της 11ης Μαΐου 1987 προέβλεπε ότι «οι δικαιούχοι χρηματοδοτικής συνδρομής οργανισμοί τηρούν για κάθε πρόγραμμα κατάλογο παρουσιών των εκπαιδευομένων και των εκπαιδευτών, καθώς και των προγραμμάτων των μαθημάτων, διακρίνοντας τα θεωρητικά από τα πρακτικά μαθήματα».
- 134 Το Πρωτοδικείο κρίνει ότι από την ανάλυση των εγγράφων που προσκόμισε η προσφεύγουσα προς απόδειξη του είδους των μαθημάτων που διδάχθηκαν στο πλαίσιο του πρώτου φακέλου και προς εξατομίκευση των εκπαιδευτών που μετέσχαν στο σχετικό πρόγραμμα (παραρτήματα 21 έως 22 του δικογράφου της προσφυγής) προκύπτει ότι τα έγγραφα αυτά είναι τόσο ασαφή ώστε να δημιουργούν σοβαρές αμφιβολίες όσον αφορά το υποστατό της πραγματοποιήσεως των εν λόγω μαθημάτων, όπως ορθά σημείωσε το DAFSE στο σημείο 14.3.1a του από 22 Σεπτεμβρίου 1995 εγγράφου του. Επομένως, η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως θεωρώντας ότι η προσφεύγουσα, η οποία διοργάνωσε μεγάλο αριθμό διαφόρων μαθημάτων καταρτίσεως στα οποία έλαβε μέρος μεγάλος αριθμός εκπαιδευτών, δεν απέδειξε ότι τα σχετικά στοιχεία που προσκόμισε αντιστοιχούσαν πράγματι στα μαθήματα τα οποία αποτέλεσαν το αντικείμενο του πρώτου φακέλου και αρνούμενη, κατά συνέπεια, να λάβει υπόψη το σύνολο των δαπανών που αφορούσαν τα μαθήματα αυτά.
- 135 Συνεπώς, αυτός ο τρίτος ισχυρισμός πρέπει να απορριφθεί.
- 136 Τέταρτον, όσον αφορά το διοικητικό προσωπικό (θέση 14.3.1c), η προσφεύγουσα θεωρεί ότι η μείωση στην οποία προέβη η Επιτροπή όσον αφορά τη θέση αυτή στηρίζεται σε παρεξήγηση, καθόσον οι επίδικες αποδείξεις πληρωμής είναι υπογεγραμμένες και χαρτοσημασμένες, όπως προκύπτει από το παράρτημα 23 του δικογράφου της προσφυγής. Θεωρεί ότι, εν πάση περιπτώσει, η αποδεικτική αξία των αποδείξεων πληρωμής δεν επηρεάζεται από την έλλειψη υπογραφών ή χαρτοσήμων.

- 137 Η Επιτροπή εκθέτει ότι η ως άνω μείωση στηριζόταν στο γεγονός ότι οι σχετικές αποδείξεις πληρωμής δεν ήταν ούτε χαρτοσημασμένες ούτε υπογεγραμμένες όταν διενεργήθηκε ο οικονομικός έλεγχος.
- 138 Το Πρωτοδικείο κρίνει ότι η προσφεύγουσα δεν απέδειξε ότι διαβίβασε στο DAFSE τα χαρτοσημασμένα και υπογεγραμμένα σχετικά έγγραφα, που συνάπτονται στο δικόγραφο της προσφυγής, πριν από την εκ μέρους του γραφείου αυτού περάτωση του οικονομικού ελέγχου. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως αρνούμενη να λάβει υπόψη αποδείξεις πληρωμής οι οποίες δεν πληρούσαν τις κατά το εθνικό δίκαιο νόμιμες προϋποθέσεις κατά τη στιγμή της υποβολής τους, καθόσον οι προϋποθέσεις αυτές αποσκοπούν, μεταξύ άλλων, στο να εξασφαλίζεται ότι τέτοιες αποδείξεις αντιστοιχούν σε πράγματι διενεργηθείσες δαπάνες.
- 139 Κατά συνέπεια, αυτός ο τέταρτος ισχυρισμός πρέπει να απορριφθεί.
- 140 Πέμπτον, όσον αφορά τις ειδικές εργασίες (θέση 14.3.8), η προσφεύγουσα θεωρεί ότι οι δαπάνες που δεν έγιναν δεκτές πιστοποιούνται με το τιμολόγιο πληρωμής που συνάπτεται στο παράρτημα 20 του δικογράφου της προσφυγής. Επαναλαμβάνει τον ισχυρισμό της ότι τίποτα δεν εμποδίζει μια απόδειξη πληρωμής να αναφέρεται σε παροχή υπηρεσιών οι οποίες υπάγονται σε διαφορετικές λογιστικές θέσεις.
- 141 Συναφώς, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι οι δαπάνες που αναγράφονται στη σχετική θέση δεν ελήφθησαν υπόψη ελλείψει δικαιολογητικών εγγράφων, καθόσον το τιμολόγιο πληρωμής που προσκόμισε η προσφεύγουσα αφορά άλλη θέση.
- 142 Το Πρωτοδικείο σημειώνει ότι τα ποσά που αναγράφονται στα έγγραφα τα οποία προσκόμισε η προσφεύγουσα και περιλαμβάνονται στο παράρτημα 20 του δικογράφου της προσφυγής της δεν αντιστοιχούν προς εκείνα τα οποία συνυπέβαλε με την αίτησή της περί καταβολής του υπολοίπου. Επομένως, η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως αρνούμενη να λάβει υπόψη τα έγγραφα αυτά για τον προσδιορισμό του καταβλητέου στην προσφεύγουσα υπολοίπου της χρηματοδοτικής συνδρομής.

- 143 Κατά συνέπεια, αυτός ο πέμπτος ισχυρισμός πρέπει να απορριφθεί.
- 144 Έκτον, όσον αφορά τα σχετικά με τη μίσθωση κτιρίων και επίπλων ποσά (θέση 14.3.9), η προσφεύγουσα θεωρεί ότι από την αιτιολογία του εγγράφου της 22ας Σεπτεμβρίου 1995 δεν της παρέχεται η δυνατότητα να αντιληφθεί τους λόγους που οδήγησαν την Επιτροπή να προβεί στις δύο πρώτες μειώσεις σχετικά με τη δαπάνη αυτή. Όσον αφορά την τρίτη μείωση, η προσφεύγουσα παραπέμπει στους ισχυρισμούς που ανέπτυξε στο πλαίσιο της θέσεως 14.2.7 (βλ. σκέψη 127).
- 145 Η Επιτροπή θεωρεί ότι η πρώτη μείωση αφορούσε την κτήση διαρκών αγαθών, τα οποία δυνάμει της εφαρμοστέας εθνικής νομοθεσίας δεν μπορούσαν να αποσβεστούν το έτος της αγοράς τους. Το δεύτερο ποσό αφορούσε μαθήματα σχεδίου τα οποία δεν αποτελούσαν μέρος του πρώτου φακέλου. Το τρίτο ποσό δεν έγινε δεκτό διότι το σχετικό τιμολόγιο πληρωμής δεν ανέφερε δεόντως τις παρασχεθείσες υπηρεσίες.
- 146 Το Πρωτοδικείο κρίνει ότι η αιτιολογία που περιλαμβάνεται στα έγγραφα του DAFSE της 11ης Σεπτεμβρίου 1991 και της 22ας Σεπτεμβρίου 1995 σχετικά με τις δύο πρώτες μειώσεις που αφορούσαν τις ως άνω δαπάνες ήταν ασφαλώς συνοπτική, αλλά, παρ' όλ' αυτά, παρείχε τη δυνατότητα στην προσφεύγουσα, η οποία γνώριζε όλες τις λεπτομέρειες του εν λόγω φακέλου, να αμφισβητήσει το περιεχόμενό τους. Όμως, η προσφεύγουσα δεν προσκόμισε κανένα αποδεικτικό στοιχείο από το οποίο να προκύπτει με οποιοδήποτε τρόπο ότι η Επιτροπή υπέπεσε σχετικά σε πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως. Όσον αφορά την τρίτη μείωση, το Πρωτοδικείο παραπέμπει σε όσα εκτέθηκαν στη σκέψη 129 ανωτέρω.
- 147 Κατά συνέπεια, αυτός ο έκτος ισχυρισμός πρέπει να απορριφθεί.
- 148 Έβδομον, όσον αφορά τις πρώτες ύλες, το βοηθητικό υλικό και τα αναλώσιμα αγαθά (θέση 14.3.12), η προσφεύγουσα σημειώνει ότι, δυνάμει της πορτογαλι-

κής νομοθεσίας περί κοινωνικής ασφάλισης, πρέπει να γίνονται δεκτές οι δαπάνες που πιστοποιούνται με τιμολόγια πληρωμής τα οποία φέρουν ως ημερομηνία το αργότερο την πέμπτη εργάσιμη ημέρα του Ιανουαρίου του έτους που ακολουθεί το έτος της πραγματοποίησής των σχετικών δαπανών. Όμως, το επίμαχο τιμολόγιο πληρωμής (παράρτημα 24 του δικογράφου της προσφυγής) πληροί την προϋπόθεση αυτή.

- 149 Η Επιτροπή θεωρεί ότι το τιμολόγιο αυτό δεν εκδόθηκε κατά την κρίσιμη περίοδο χρηματοδότησης του σχετικού προγράμματος. Πράγματι, βάσει του εθνικού κώδικα ΦΠΑ, το τιμολόγιο αυτό έπρεπε να εκδοθεί τη στιγμή της παραδόσεως των σχετικών αγαθών και να συνοδεύεται από δελτία αποστολής. Όμως, εν προκειμένω δεν τηρήθηκε καμία από τις δύο αυτές προϋποθέσεις.
- 150 Το Πρωτοδικείο σημειώνει ότι, βάσει των εγγράφων της δικογραφίας, από την εξέταση της προσβαλλόμενης αποφάσεως και των σχετικών παραγράφων του εγγράφου του DAFSE της 11ης Σεπτεμβρίου 1991 — που επαναλαμβάνει κατ' ουσίαν τις αντιρρήσεις οι οποίες εκτίθενται στην έκθεση της εταιρίας Audite — και του εγγράφου της 22ας Σεπτεμβρίου 1995, στα οποία παραπέμπει η απόφαση αυτή, δεν του παρέχεται η δυνατότητα να αντιληφθεί τη συγκεκριμένη συλλογιστική της Επιτροπής ούτε την εθνική νομοθεσία στην οποία το όργανο αυτό στηρίχθηκε για να απορρίψει τη δαπάνη που πιστοποιούσε με το επίδικο τιμολόγιο. Κατά συνέπεια, δεν είναι σε θέση να ασκήσει τον απαιτούμενο δικαιοδοτικό έλεγχο επί της προσβαλλόμενης αποφάσεως, όπως επιτάσσει η νομολογία που εκτίθεται ανωτέρω στη σκέψη 99. Επομένως, η προσβαλλόμενη απόφαση αποτελεί παράβαση του άρθρου 190 της Συνθήκης, καθόσον αφορά τη θέση 14.3.12 του σχετικού πίνακα της αιτήσεως καταβολής του υπολοίπου.
- 151 Κατά συνέπεια, ο έβδομος ισχυρισμός πρέπει να γίνει δεκτός. Συνεπώς, η απόφαση πρέπει να ακυρωθεί καθόσον αφορά τη θέση 14.3.12.
- 152 Όγδοον, όσον αφορά τους φόρους και τις επιβαρύνσεις (θέση 14.3.13), η προσφεύγουσα διατείνεται ότι περιέλαβε στη θέση αυτή τα αντιστοιχούντα στον ΦΠΑ ποσά που καταβλήθηκαν στους υπόχρεους σε καταβολή του φόρου εκπαιδευτές, αυτός δε ο ΦΠΑ αφαιρέθηκε από τις αποδοχές των εκπαιδευτών που εμφανίζονται στη θέση 14.3.1a).

- 153 Δεδομένου ότι το Πρωτοδικείο έκρινε ανωτέρω (σκέψη 134) ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως αρνούμενη να λάβει υπόψη τις δαπάνες που υπέβαλε η προσφεύγουσα σχετικά με τις αποδοχές των εκπαιδευτών, πρέπει να απορριφθεί αυτός ο όγδοος ισχυρισμός σχετικά με τον ΦΠΑ που αφορά τις ως άνω αποδοχές, για τους ίδιους λόγους.
- 154 Τέλος, όσον αφορά τις συνήθεις αποσβέσεις (θέση 14.6), η προσφεύγουσα αμφισβητεί τη δυνατότητα εκτιμήσεως της δραστηριότητάς της με μοναδικό κριτήριο τον αριθμό των «απασχοληθέντων» εργαζομένων, δεδομένου ότι ο αριθμός αυτός είναι ιδιαίτερα χαμηλός στην επιχείρησή της, καθόσον οι παρέχοντες περιστασιακά υπηρεσίες αποτελούν σημαντικό τμήμα του προσωπικού της.
- 155 Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι το DAFSE έλαβε υπόψη, όσον αφορά τη δαπάνη αυτή, το σύνηθες κριτήριο, δηλαδή εφάρμοσε συντελεστή με βάση τις ανθρωπόωρες, συντελεστή που αντιπροσωπεύει το αφορών την εκπαίδευση τμήμα της συνήθους δραστηριότητας μιας επιχείρησης.
- 156 Αν και είναι πράγματι δυνατή, όπως υποστηρίζει η προσφεύγουσα, η χρησιμοποίηση μεθόδων αποσβέσεως βασιζομένων ειδικότερα στο αφορών την εκπαίδευση μέρος του κύκλου εργασιών μιας επιχείρησης και όχι στον συνολικό αριθμό των εργαζομένων που απασχολούνται με τέτοιες δραστηριότητες διδασκαλίας, το Πρωτοδικείο κρίνει ότι με την παραδοσιακή μέθοδο που χρησιμοποίησε το DAFSE στην υπό κρίση υπόθεση, την οποία υιοθέτησε και η Επιτροπή, διαπιστώνεται επαρκώς το σχετικό με την εκπαίδευση μέρος των δραστηριοτήτων του συνόλου των δικαιούχων χρηματοδοτικών συνδρομών του ΕΚΤ. Δεδομένου ότι η χρησιμοποιηθείσα μέθοδος είναι εύλογη, η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως κατά την εφαρμογή της.
- 157 Κατά συνέπεια, ο τελευταίος αυτός ισχυρισμός πρέπει να απορριφθεί.

— Επί του βασίμου των ισχυρισμών που προβάλλει η προσφεύγουσα στην υπόθεση T-181/96

- 158 Όσον αφορά, πρώτον, τον σχολικό εξοπλισμό (θέση 14.2.1), η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι το DAFSE κακώς θεώρησε ότι μέρος του υλικού αυτού αποτελούσαν τα «διαρκή αγαθά», η σχετική δαπάνη των οποίων δεν μπορούσε να γίνει δεκτή στο πλαίσιο των δαπανών για «σχολικό εξοπλισμό». Πράγματι, το χρησιμοποιηθέν προς τούτο κριτήριο στερείται παντελώς νομίμου βάσεως.
- 159 Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι η προσφεύγουσα περιέλαβε στη θέση «σχολικός εξοπλισμός» την αγορά καθισμάτων, φωριαμών, γραφείων και τραπεζιών, που είναι διαρκή αγαθά.
- 160 Το Πρωτοδικείο κρίνει ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πρόδηλο σφάλμα θεωρώντας ότι τα ως άνω καθίσματα, οι φωριαμοί, τα γραφεία και τα τραπεζία αποτελούν διαρκή αγαθά και όχι σχολικό εξοπλισμό και μεταφέροντας, κατά συνέπεια, τα αφορώντα τα αγαθά αυτά ποσά στη θέση «συνήθεις αποσβέσεις» (βλ. επίσης τις σκέψεις 124 και 125).
- 161 Κατά συνέπεια, αυτός ο πρώτος ισχυρισμός πρέπει να απορριφθεί.
- 162 Δεύτερον, όσον αφορά τη διαφήμιση των μαθημάτων και την πρόσκληση των ενδιαφερομένων για συμμετοχή στα σχετικά μαθήματα (θέσεις 14.2.2 και 14.2.3), η προσφεύγουσα θεωρεί ότι δεν μπορεί να απαιτείται τα σχετικά με διαφημίσεις σε εφημερίδες τιμολόγια πληρωμής να αναφέρουν το περιεχόμενο των σχετικών αγγελιών, όπως ζήτησε το DAFSE με το από 22 Σεπτεμβρίου 1995 έγγραφό του. Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι τα τιμολόγια και οι αποδείξεις πληρωμής που υπέβαλε (παράρτημα 18 του δικογράφου της προσφυγής) αναφέρουν συγκεκριμένα τις εφημερίδες στις οποίες δημοσιεύθηκαν οι αγγελίες.

- 163 Η Επιτροπή εκθέτει ότι οι αποδείξεις πληρωμής που προσκόμισε η προσφεύγουσα δεν περιγράφουν τη φύση και το είδος των σχετικών αγγελιών. Ακόμη, η προσφεύγουσα δεν επισύναψε στις αποδείξεις αυτές αντίγραφο των ως άνω αγγελιών, όπως συνηθίζεται.
- 164 Το Πρωτοδικείο κρίνει ότι δεν στερείται λογικού ερείσματος η υποχρέωση που βαρύνει τους δικαιούχους χρηματοδοτικής συνδρομής του ΕΚΤ να προσκομίζουν αντίγραφα των διαφημιστικών αγγελιών που δημοσιεύθηκαν σε εφημερίδες με σκοπό την προώθηση των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων τους. Πράγματι, αποκλειστικός σκοπός της υποχρέωσης αυτής είναι να διασφαλίζεται ο έλεγχος του υποστατού των σχετικών δαπανών. Επομένως, η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως υιοθετώντας τη θέση που έλαβε σχετικά το DAFSE με το από 22 Σεπτεμβρίου 1995 έγγραφό του.
- 165 Κατά συνέπεια, αυτός ο δεύτερος ισχυρισμός πρέπει να απορριφθεί.
- 166 Τρίτον, όσον αφορά τις ειδικές εργασίες (θέση 14.2.7), η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι το από 22 Σεπτεμβρίου 1995 έγγραφο αναφέρει ότι τα προσκομισθέντα τιμολόγια πληρωμής δεν περιλαμβάνουν «ούτε τις ώρες των μαθημάτων ούτε τους απασχοληθέντες εκπαιδευτές». Όμως, η εφαρμοστέα φορολογική πορτογαλική νομοθεσία δεν επιβάλλει τέτοια υποχρέωση. Όσον αφορά ειδικότερα το τιμολόγιο πληρωμής «TV Eurora» (παράρτημα 20 του δικογράφου της προσφυγής), το περιεχόμενο των παρασχεθεισών υπηρεσιών προκύπτει σαφώς από την αναγραφόμενη στο τιμολόγιο αυτό σημείωση «επισκευές ηλεκτρικού υλικού».
- 167 Η Επιτροπή θεωρεί ότι το τιμολόγιο που εξέδωσε η εταιρία TV Eurora δεν διευκρινίζει τη φύση της σχετικής δαπάνης. Εν πάση περιπτώσει, καθόσον το τιμολόγιο αυτό αφορά επισκευή μαγνητοσκοπίου, μια τέτοια δαπάνη δεν μπορεί να γίνει δεκτή.
- 168 Το Πρωτοδικείο κρίνει ότι η προσφεύγουσα δεν προσκόμισε στοιχεία από τα οποία να προκύπτει κατά τρόπο αναμφισβήτητο ότι τα τιμολόγια που υπέβαλε στο DAFSE ήταν επαρκώς λεπτομερή ώστε να παράσχουν τη δυνατότητα στην

εν λόγω διοικητική αρχή να ελέγξει το υποστατό των σχετικών δαπανών. Όσον αφορά ειδικότερα το τιμολόγιο της εταιρίας TV Europa, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι ουδόλως αναφέρει ποιον συγκεκριμένο τύπο επισκευής αφορά. Επομένως, η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως υιοθετώντας τη στάση του DAFSE σχετικά με τις ως άνω μειώσεις στο έγγραφο της 22ας Σεπτεμβρίου 1995.

- 169 Κατά συνέπεια, αυτός ο τρίτος ισχυρισμός πρέπει να απορριφθεί.
- 170 Τέταρτον, όσον αφορά τις αποδοχές του διδακτικού προσωπικού (θέση 14.3.1a), η προσφεύγουσα αμφισβητεί την εκτίμηση κατά την οποία δεν είναι δυνατή η κάλυψη του συνόλου του σχετικού με την ως άνω θέση ποσού. Πράγματι, η προσφεύγουσα επαναλαμβάνει τους ίδιους ισχυρισμούς που αναπτύσσονται ανωτέρω στο πλαίσιο της υποθέσεως T-180/96 (βλ. σκέψεις 131 και 132).
- 171 Η Επιτροπή διατείνεται ότι η προσφεύγουσα δεν προσκόμισε αποδείξεις πιστοποιούσες ότι οι υποβληθείσες αποδείξεις πληρωμής είχαν κάποια σχέση με τα προαναφερθέντα μαθήματα.
- 172 Το Πρωτοδικείο κρίνει, όπως σημειώθηκε ήδη στο πλαίσιο της υποθέσεως T-180/96 (σκέψη 134), ότι από την εξέταση των εγγράφων που προσκόμισε η προσφεύγουσα προς απόδειξη του είδους των μαθημάτων που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο του δευτέρου φακέλου και των ονομάτων των εκπαιδευτών που μετείχαν σ' αυτά προκύπτει ότι τα εν λόγω έγγραφα είναι τόσο ασαφή ώστε να δημιουργούν σοβαρές αμφιβολίες περί του υποστατού των ως άνω μαθημάτων, όπως ορθώς σημείωσε το DAFSE στο σημείο 14.3.1a του εγγράφου της 22ας Σεπτεμβρίου 1995. Επομένως, η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως θεωρώντας ότι η προσφεύγουσα, η οποία διοργάνωσε μεγάλο αριθμό διαφορετικών μαθημάτων στα οποία μετέσχε μεγάλος αριθμός εκπαιδευτών, δεν απέδειξε ότι τα έγγραφα που υπέβαλε έχουν πράγματι σχέση με τα μαθήματα που αποτέλεσαν το αντικείμενο του δευτέρου φακέλου και αρνούμενη, κατά συνέπεια, να λάβει υπόψη το σύνολο των δαπανών που αφορούν τα μαθήματα αυτά.

- 173 Συνεπώς, αυτός ο τέταρτος ισχυρισμός πρέπει να απορριφθεί.
- 174 Πέμπτον, όσον αφορά το διοικητικό προσωπικό (θέση 14.3.1c), η προσφεύγουσα υπενθυμίζει ότι η Irene Vaz Lopes παρακολούθησε ασφαλώς μαθήματα απασχολούμενη παράλληλα ως εκπαιδευτρια στο πλαίσιο άλλης σειράς μαθημάτων, αρνείται όμως ότι αυτό σημαίνει ότι το εν λόγω άτομο δεν μπορούσε να παράσχει τη βοήθειά του για την ως άνω δεύτερη σειρά μαθημάτων.
- 175 Το Πρωτοδικείο σημειώνει ότι, δεδομένου ότι ένα και το αυτό άτομο δεν μπορεί να μετέχει σε μια σειρά μαθημάτων και ταυτόχρονα να επικουρεί τον εκπαιδευτή σε άλλη σειρά μαθημάτων, η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως αρνούμενη να λάβει υπόψη την αμοιβή του ως άνω προσώπου υπό την ιδιότητα του μέλους του επικουρικού διοικητικού προσωπικού.
- 176 Συνεπώς, αυτός ο πέμπτος ισχυρισμός πρέπει να απορριφθεί.
- 177 Έκτον, όσον αφορά τη διαχείριση και τον έλεγχο του προϋπολογισμού (θέση 14.3.7), η προσφεύγουσα αναγνωρίζει ότι περιέλαβε εκ παραδρομής απόδειξη πληρωμής (παράρτημα 24 του δικογράφου της προσφυγής) στη θέση 14.3.1, ενώ η απόδειξη αυτή έπρεπε να περιλαμβάνεται στη θέση 14.3.7. Εντούτοις, θεωρεί ότι οι ελεγκτές ενημερώθηκαν για το γεγονός αυτό εγκαίρως.
- 178 Η Επιτροπή διατείνεται ότι απόδειξη πληρωμής προσκομιζόμενη στο στάδιο της ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασίας δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη.
- 179 Δεδομένου ότι η προσφεύγουσα δεν μπόρεσε να αποδείξει ότι είχε υποβάλει, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς της, κατά την ενώπιον του DAFSE διοικητική

διαδικασία, την απόδειξη πληρωμής που προσκόμισε σε παράρτημα του δικογράφου της προσφυγής της, το Πρωτοδικείο κρίνει ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως αρνούμενη να λάβει υπόψη το σχετικό ποσό.

- 180 Κατά συνέπεια, αυτός ο έκτος ισχυρισμός πρέπει να απορριφθεί.
- 181 Έβδομον, όσον αφορά τις ειδικές εργασίες (θέση 14.3.8), η προσφεύγουσα υπενθυμίζει ότι το DAFSE θεώρησε ότι ένα τιμολόγιο εκδοθέν από την εταιρία Novafarm δεν ανέφερε αρκετά συγκεκριμένα τα απαιτούμενα στοιχεία. Όμως, η περιγραφή των παρασχεθεισών υπηρεσιών είναι συνοπτική, διότι μια τέτοια περιγραφή αρκεί για φορολογική χρήση.
- 182 Δεδομένου ότι η προσφεύγουσα δέχεται ότι το ως άνω τιμολόγιο είναι συνοπτικό, η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως αρνούμενη να λάβει υπόψη την ως άνω δαπάνη.
- 183 Συνεπώς, αυτός ο έβδομος ισχυρισμός πρέπει να απορριφθεί.
- 184 Όγδοον, όσον αφορά τα μισθώματα για ακίνητα και έπιπλα (θέση 14.3.9), ανακύπτει πρόβλημα με δύο αποδείξεις πληρωμής. Η πρώτη απόδειξη περιελήφθη στη θέση αυτή, κατά την προσφεύγουσα, κατόπιν υποδείξεως του ίδιου του DAFSE. Επιπλέον, η προσφεύγουσα διατείνεται ότι δεν αντιλαμβάνεται το νόμιμο έρεισμα της αποφάσεως να κριθεί εν μέρει απαράδεκτη η δεύτερη απόδειξη, καθόσον το εφαρμοσθέν κριτήριο ορθολογισμού είναι άγνωστο.
- 185 Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι το αναγραφόμενο στην πρώτη απόδειξη πληρωμής ποσό μεταφέρθηκε στη θέση «συνήθεις αποσβέσεις» (θέση 14.6), καθόσον

αφορούσε διαρκές αγαθό. Το δεύτερο ποσό αντιστοιχεί στο κριθέν ως απαράδεκτο μέρος μιας αποδείξεως πληρωμής η οποία αφορούσε τη μίσθωση ηλεκτρονικών υπολογιστών, σχετικά με το οποίο εφαρμόστηκε ένα κριτήριο ορθολογισμού.

- 186 Όσον αφορά την πρώτη απόδειξη πληρωμής, η οποία δεν αμφισβητείται ότι αφορά ηλεκτρονικούς υπολογιστές, το Πρωτοδικείο κρίνει ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως θεωρώντας ότι το υλικό αυτό αποτελεί «διαρκές αγαθό» που έπρεπε να περιληφθεί στη θέση 14.6 «συνήθεις αποσβέσεις». Όσον αφορά τη δεύτερη απόδειξη πληρωμής, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας δεν είναι επαρκής ώστε να πληροί τους όρους του άρθρου 44, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, βάσει του οποίου κάθε δικόγραφο προσφυγής πρέπει να περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, συνοπτική έκθεση των προβαλλόμενων λόγων. Όμως, επ' αυτού η προσφεύγουσα περιορίζεται κατ' ουσίαν στην προβολή του ισχυρισμού ότι δεν αντιλαμβάνεται το έρεισμα του εφαρμοσθέντος κριτηρίου ορθολογισμού, ενώ αυτό εξηγείται λεπτομερώς στο έγγραφο της 22ας Σεπτεμβρίου 1995. Υπό τις συνθήκες αυτές, η επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας που περιλαμβάνεται στο δικόγραφο της προσφυγής, όπως αναπτύσσεται λεπτομερέστερα στο υπόμνημα απαντήσεως, δεν παρέχει στο Πρωτοδικείο τη δυνατότητα να εξετάσει τη βασιμότητά της (βλ. σχετικά την απόφαση του Πρωτοδικείου της 7ης Νοεμβρίου 1997, T-84/96, Cipeke κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. II-2081, σκέψεις 30 επ.).

- 187 Κατά συνέπεια, αυτός ο όγδοος ισχυρισμός πρέπει να απορριφθεί.

- 188 Ένατον, όσον αφορά τα μη διαρκή αγαθά (θέση 14.3.10), η προσφεύγουσα υπενθυμίζει ότι το DAFSE, αρνούμενο να δεχθεί τη δαπάνη αυτή σχετικά με την αγορά υλικού γραφείου, παρέβλεψε το γεγονός ότι η διαχείριση και η πραγματοποίηση μαθημάτων συνεπάγεται οπωσδήποτε έξοδα αγοράς αυτού του είδους υλικού.

- 189 Το Πρωτοδικείο κρίνει ότι το σχετικό ποσό ορθώς δεν έγινε δεκτό, καθόσον αποτελεί επανάληψη των δαπανών που περιλαμβάνονται στη θέση 14.2.3

(σκέψη 160). Κατά συνέπεια, η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως αρνούμενη να δεχθεί τη δαπάνη αυτή.

190 Συνεπώς, αυτός ο ένατος ισχυρισμός πρέπει να απορριφθεί.

191 Δέκατον, όσον αφορά τους φόρους και τις επιβαρύνσεις (θέση 14.3.13), η προσφεύγουσα σημειώνει ότι περιέλαβε στη θέση αυτή τα καταβληθέντα ως ΦΠΑ ποσά για τους υπόχρεους στον φόρο εκπαιδευτές, αυτός δε ο ΦΠΑ αφαιρέθηκε από τις αποδοχές των εκπαιδευτών, οι οποίες περιλαμβάνονται στη θέση 14.3.1a.

192 Δεδομένου ότι το Πρωτοδικείο δέχθηκε ανωτέρω (σκέψη 172) ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως αρνούμενη να λάβει υπόψη τις δαπάνες σχετικά με τις αποδοχές των εκπαιδευτών τις οποίες υπέβαλε η προσφεύγουσα, αυτός ο δέκατος ισχυρισμός σχετικά με τον αναλογούντα για τις αποδοχές αυτές ΦΠΑ πρέπει να απορριφθεί για τους ίδιους λόγους.

193 Ενδέκατον, όσον αφορά τις γενικές διοικητικές δαπάνες (θέση 14.3.14), η προσφεύγουσα υπογραμμίζει ότι το υλικό γραφείου είναι απαραίτητο στο πλαίσιο της πραγματοποίησης των διαφόρων σταδίων των μαθημάτων, πράγμα το οποίο δικαιολογεί την εγγραφή αυτού του υλικού σε διάφορες θέσεις.

194 Η Επιτροπή περιορίζεται στην προβολή του ισχυρισμού ότι, δεδομένου ότι τα σχετικά ποσά εξετάστηκαν ήδη στις θέσεις 14.2.3 και 14.3.10, δεν είναι δυνατή η έγκρισή τους δύο φορές.

- 195 Δεδομένου ότι η προσφεύγουσα δεν απέδειξε, σε αντίθεση προς ό,τι εκτίθεται στο έγγραφο της 22ας Σεπτεμβρίου 1995, ότι οι δαπάνες που περιέλαβε στη θέση αυτή δεν είχαν ήδη περιληφθεί σε άλλες θέσεις, το Πρωτοδικείο κρίνει ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως αρνούμενη να λάβει για δεύτερη φορά υπόψη το ίδιο είδος δαπανών στη θέση 14.3.14.
- 196 Κατά συνέπεια, και αυτός ο ενδέκατος ισχυρισμός πρέπει να απορριφθεί.
- 197 Δωδέκατον, όσον αφορά τις λοιπές δαπάνες λειτουργίας και διαχειρίσεως (θέση 14.3.15), η προσφεύγουσα αρνείται ότι δεν υπέβαλε το σχετικό με το πρώτο αμφισβητούμενο ποσό τιμολόγιο πληρωμής. Τα δύο άλλα ποσά που δεν έγιναν δεκτά αφορούν υλικό προοριζόμενο να χρησιμοποιηθεί στο πλαίσιο των μαθημάτων και όχι για αγορά διαρκών αγαθών.
- 198 Η Επιτροπή εκθέτει ότι τα σχετικά με το πρώτο ποσό αποδεικτικά στοιχεία δεν της υποβλήθηκαν εγκαίρως. Τα δύο άλλα ποσά αφορούν έπιπλα υπαγόμενα στη θέση «συνήθεις αποσβέσεις» σχετικά με τα οποία εφαρμόστηκε ετήσιο ποσοστό αποσβέσεως ύψους 10 %.
- 199 Το Πρωτοδικείο κρίνει ότι, ελλείψει εγγράφων αποδεικνυόντων ότι η πρώτη απόδειξη πληρωμής κοινοποιήθηκε στο DAFSE κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας και ότι τα άλλα σχετικά ποσά αφορούσαν μη διαρκή αγαθά, η προσφεύγουσα δεν απέδειξε ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως εξαλείφοντας τις ως άνω δαπάνες από τον σχετικό πίνακα.
- 200 Κατά συνέπεια, αυτός ο δωδέκατος ισχυρισμός πρέπει να απορριφθεί.

- 201 Τέλος, όσον αφορά τις συνήθειες αποσβέσεις (θέση 14.6), η προσφεύγουσα δια-
 τίνεται ότι δεν αντιλαμβάνεται τη μέθοδο υπολογισμού βάσει της οποίας το
 DAFSE θεώρησε ότι ορισμένα ποσά «δεν επιβεβαιώθηκαν». Στη συνέχεια, επα-
 ναλαμβάνει παρόμοια επιχειρηματολογία με εκείνη που ανέπτυξε στην υπόθεση
 T-180/96 (βλ. σκέψη 154).
- 202 Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι το DAFSE εφάρμοσε όσον αφορά τη θέση αυτή
 το σύνηθες κριτήριο, δηλαδή τον συντελεστή ανθρωποωρών, βάσει του οποίου
 προκύπτει το αντιστοιχούν στην εκπαίδευση μέρος των συνήθων δραστηριο-
 τήτων της επιχειρήσεως.
- 203 Αν και είναι πράγματι δυνατή, όπως υποστηρίζει η προσφεύγουσα, η χρησιμο-
 ποίηση μεθόδων αποσβέσεως βασιζομένων ειδικότερα στο αφορών την εκπαί-
 δευση μέρος του κύκλου εργασιών μιας επιχειρήσεως και όχι στον συνολικό
 αριθμό των εργαζομένων οι οποίοι απασχολούνται με τέτοιες δραστηριότητες
 διδασκαλίας, το Πρωτοδικείο κρίνει ότι με την παραδοσιακή μέθοδο που χρη-
 σιμοποίησε το DAFSE στην υπό κρίση υπόθεση, την οποία υιοθέτησε και η
 Επιτροπή, διαπιστώνεται επαρκώς το σχετικό με την εκπαίδευση μέρος των
 δραστηριοτήτων του συνόλου των δικαιούχων χρηματοδοτικών συνδρομών του
 ΕΚΤ. Δεδομένου ότι η χρησιμοποιηθείσα μέθοδος είναι εύλογη, η Επιτροπή δεν
 υπέπεσε σε πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως κατά την εφαρμογή της.
- 204 Κατά συνέπεια, αυτός ο τελευταίος ισχυρισμός πρέπει να απορριφθεί.

Επί του αιτήματος προσκομίσεως εγγράφων

- 205 Με το δικόγραφο της προσφυγής σε κάθε μία από τις υποθέσεις η προσφεύ-
 γουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο να διατάξει την προσκόμιση, αφενός, των
 διοικητικών φακέλων της Επιτροπής και, αφετέρου, των διοικητικών φακέλων
 του DAFSE.

- 206 Ενόψει όλων των προεκτεθέντων προκύπτει ότι το Πρωτοδικείο είχε τη δυνατότητα να αποφανθεί επί των υπό κρίση προσφυγών βάσει των στοιχείων που προσκόμισαν οι διάδικοι κατά τη διάρκεια της έγγραφης διαδικασίας και βάσει των εγγράφων που υπέβαλε η Επιτροπή στο πλαίσιο των μέτρων οργάνωσης της διαδικασίας.
- 207 Επομένως, παρέλκει να υποχρεωθεί η Επιτροπή να προσκομίσει τους διοικητικούς φακέλους σχετικά με τις δύο υπό κρίση υποθέσεις.
- 208 Ακόμη, δεν είναι απαραίτητο να ζητηθεί από τις πορτογαλικές αρχές, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 21, δεύτερο εδάφιο, του Οργανισμού (ΕΚ) του Δικαστηρίου, να προσκομίσουν το σύνολο των εθνικών διοικητικών φακέλων σχετικά με τις δύο υπό κρίση υποθέσεις.
- 209 Για τους λόγους αυτούς, το αίτημα της προσφεύγουσας περί προσκομίσεως εγγράφων πρέπει να απορριφθεί.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 210 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρξε σχετικό αίτημα. Εντούτοις, βάσει του άρθρου 87, παράγραφος 3, το Πρωτοδικείο μπορεί να καταλείψει τα δικαστικά έξοδα, εφόσον οι διάδικοι ηττήθηκαν ως προς ένα ή περισσότερα αιτήματα.

- 211 Δεδομένου ότι η προσφυγή στην υπόθεση T-180/96 έγινε μερικώς δεκτή και ότι και οι δύο διάδικοι ζήτησαν την καταδίκη του αντιδίκου στα δικαστικά έξοδα, κάθε διάδικος πρέπει να φέρει τα δικά του έξοδα στην υπόθεση αυτή.
- 212 Δεδομένου ότι η προσφεύγουσα ηττήθηκε στην υπόθεση T-181/96, η δε Επιτροπή ζήτησε την καταδίκη της στα έξοδα, η προσφεύγουσα πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (τρίτο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Οι υποθέσεις T-180/96 και T-181/96 συνεκδικάζονται προς έκδοση κοινής αποφάσεως.
- 2) Στην υπόθεση T-180/96, ακυρώνει την απόφαση C (96) 1185 της Επιτροπής, της 14ης Αυγούστου 1996, καθόσον αφορά τη θέση 14.3.12 της αιτήσεως της προσφεύγουσας περί καταβολής του υπολοίπου. Απορρίπτει κατά τα λοιπά την προσφυγή στην υπόθεση αυτή.

- 3) Απορρίπτει την προσφυγή στην υπόθεση T-181/96.
- 4) Κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά του έξοδα στην υπόθεση T-180/96.
- 5) Καταδικάζει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα στην υπόθεση T-181/96.

Tiili

Briët

Potocki

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 15 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Γραμματέας

B. Pastor

Η Πρόεδρος

V. Tiili